

NÁČRT HISTÓRIE FUTUROLOGIE A FUTUROLOGICKÉHO MYSLENIA V ČESKOSLOVENSKU - VYBRANÉ PROFILY ZAKLADATEĽOV FUTUROLOGIE V ČESKOSLOVENSKU

Ivan KLINEC

THE OUTLINE OF THE HISTORY OF FUTUROLOGY AND FUTUROLOGICAL THINKING IN CZECHOSLOVAKIA – SELECTED PROFILES OF FOUNDERS OF FUTUROLOGY IN CZECHOSLOVAKIA

ABSTRAKT

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia mal v Československu bohatú históriu. Záujem o budúcnosť bol spojený so snahami o konštituovanie futurologie ako vedného odboru. Napriek ideologickým obmedzeniam sa experti z Československa prezentovali na prvej svetovej futurologickej konferencii. Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989 ma predovšetkým podobu občianskej futurologie, rozvoja futurologickej metodológie a výučby na univerzitách.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: futurologia, budúcnosť, futurologické myslenie

ABSTRACT

The development of futurology and futurological thinking had a rich history in Czechoslovakia. Interest in the future was linked to efforts to set up futurology as a science. Despite ideological constraints, experts from Czechoslovakia presented themselves at the first world futurological conference. The development of futurology in Czechoslovakia after 1989 has mainly the form of civic futurology, the development of futurological methodology and teaching in universities.

KEY WORDS: futurology, future, futurological thinking

Úvod

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia mal v Československu bohatú históriu. Záujem o budúcnosť bol spojený so snahami o konštituovanie futurologie ako vedného odboru. Napriek ideologickým obmedzeniam sa experti z Československa v roku 1967 prezentovali na prvej svetovej futurologickej konferencii.

Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989 mal predovšetkým podobu občianskej futurologie, organizácie futurologických seminárov a konferencií, rozvoja futurologickej metodológie, vytvárania znalostnej základne futurologie, participácie na medzinárodných futurologických projektoch a výučby futurologie a prognostiky na univerzitách.

1. Tradície premýšľania o budúcnosti

Československo nadväzovalo na bohaté tradície premýšľania o budúcnosti. Veľký český mysliteľ a vizionár Ján Ámos Komenský (1592-1670) sa budúcnosťou zaoberal prakticky v každom svojom diele. Jeho hlavným zaujmom bola náprava človeka a spoločnosti. Jeho najvýznamnejším dielom,

v ktorom sa zaoberá budúcnosťou je Všeobecná porada o náprave vecí ľudských¹, kde predložil komplexnú predstavu ako zlepšiť spoločnosť a ako by mala spoločnosť vyzerat'. Ďalší veľký český mysliteľ Bernard Bolzano (1781-1848) publikoval svoju víziu budúcnosti v knihe O najlepšom štáte (1831)². Český filozof Augustín Smetana (1814-1851) sa zaoberal budúcnosťou v knihe Úvahy o budúcnosti lidstva (1903)³.

2. Predfuturológické myslenie v Československu do roku 1948

Československo tak ako svet malo svoje osobnosti, ktoré sa zaoberali budúcim vývojom a budúcnosťou ešte pred vznikom a rozmachom futurológického myslenia. V prvej Československej republike to boli napr. český podnikateľ a ekonóm Jan Antonín Baťa alebo český národohospodár Otto Schmidt.

Český podnikateľ a brat známeho podnikateľa Tomáša Baťu Jan Antonín Baťa vydal v roku 1937 v knižnej podobe svoju víziu rozvoja Československa, ktorú nazval Budujme štát pre 40000000 ľudí⁴. Československo vtedy zahŕňalo aj územie Podkarpatskej Rusi. Baťová vízia rozvoja Československa je dodnes najkomplexnejšou víziou budúcnosti Československa, ktorá bola urobená a dodnes nebola prekonaná.

Český národohospodár Otto Schmidt v roku 1939 vydal knihu Národy na rozcestí (Populačná štúdia)⁵, v ktorej sa zaoberal populačným vývojom a populačnými perspektívami.

Záujem o budúcnosť bola spojená taktiež s vydávaním prekladov kníh zaoberajúcich sa budúcnosťou. V roku 1933 bola publikovaná kniha esejí nazvaná Budúcnosť strojovej civilizácie, ktorú zostavil americký historik Charles A. Beard⁶, v roku 1939 vyšiel preklad knihy amerického vedca a publicistu Clifforda C. Furnasa *Příštich sto let pokroku ve vědě*⁷ a jeho ďalšej knihy *Člověk musí jíst*⁸, v roku 1947 vyšiel preklad knihy amerického filozofa, sociológa a historika Lewisa Mumforda *Technika a civilizácia*⁹ a v roku 1948 kniha amerického sociológa Pitrima Sorokina *Kříza našeho věku*¹⁰.

3. Rozvoj futurológie v Československu do roku 1989

Významným medzníkom rozvoja myslenia o budúcnosti bolo vypracovanie a následné publikovanie štúdie *Civilizácia na rázcestí*, ktorá dosiahla pomerne veľkú a prevažne pozitívnu medzinárodnú odozvu a je dodnes považovaná za klasické dielo futurológickej a prognostickej literatúry.

3.1 Civilizácia na rázcestí

V roku 1965 bola vytvorená 23 členná pracovná skupina pri Filozofickom ústave ČSAV pre vypracovanie štúdie zaoberajúcej sa spoločenskými a ľudskými súvislosťami vedeckotechnickej revolúcie. Na jej čelo bol vymenovaný český filozof Radovan Richta a jedným zo zástupcov bol ďalší český filozof Ota Klein. Výsledky práce tejto pracovnej skupiny sa stali základom prvej československej publikácie zaoberajúcej sa budúcim vývojom spoločnosti a civilizácie.

¹Komenský, Ján Ámos (1992): *Obecná porada o nápravě věcí lidských. De Rerum humana rum Emendatione. I., II., III.*, Svoboda, Praha, 1992

²Bolzano, Bernard: *O nejlepší státě*. Melantrich, Praha, 1949

³Smetana, Augustín (1903): *Úvahy o budoucnosti lidstva. Obrat ve vývoji filosofického myšlení a jeho konečný cíl*. Jan Laichter, Praha, 1903

⁴Baťa, Jan A. (1937): *Budujme stát pro 40.000.000 lidí*. Vydalo nakladatelství „Tisk“, Zlín, za redakce A. Cektoky k 1. máji 1937

⁵Schmidt, Otto (1939): *Národy na rozcestí (Populační studie)*. Nakladatelství „Orbis“, Praha

⁶*Budoucnost strojové civilizace*. Vydal, předmluvou a doslovem opatřil Charles A. Beard. Symposium. Nákladem Ústředního dělnického knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený) v Praze II, Praha, 1933

⁷Furnas, Clifford C. (1939): *Příštich sto let pokroku ve vědě*. Kvasnička a Hampl, Praha, 1939, 447 str.

⁸Furnas, Clifford C., Furnasová, S.M. (1939): *Člověk musí jíst. Historie boju o lidskou potravu*. Nakladatelství Orbis, Praha XII, 1939, 224 str.

⁹Mumford, Lewis (1947): *Technika a civilizace*. Nakladatelství Práce, Praha

¹⁰Sorokin, Pitrim A. (1948): *Krise našeho věku*. Tiskařské a vydavatelské družstvo československého obchodnictva v Praze, Praha

V roku 1966 bola na základe výsledkov uvedenej pracovnej skupiny spracovaná a vydaná publikácia československého autorského kolektívu vedeného českým filozofom Radovanom Richtom nazvaná *Civilizácia na razcestí*¹¹, ktorá vyšla v troch vydaniach v českom jazyku a v jednom vydaní v slovenskom jazyku a bola preložená do viacerých cudzích jazykov¹².

V roku 1972 vydal Radovan Richta s kolektívom knižnú publikáciu v nemčine pod názvom *Technický pokrok a industriálna spoločnosť – Technische Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*¹³. Predhovor k tejto knihe napísal zakladateľ futurologie Ossip K. Flechtheim, ktorý ho nazval *Pražská jar a budúcnosť - Der Prager Frühling und die Zukunft*¹⁴.

3.2 Československo na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii

Výťah z publikácie *Civilizácia na rázcestí* spracovali štyria členovia autorského kolektívu tejto publikácie, a to Radovan Richta, Ota Klein, Bedřich Levčik a Irena Dubská a Bedřich Levčik ho predniesol ako referát na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii v nórskom Oslo pod názvom *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution - Perspektíva vedecko-technickej revolúcie*¹⁵. Na konferencii sa z vtedajšieho Československa zúčastnili Ota Klein a Bedřich Levčik¹⁶. Tento referát bol neskôr publikovaný v knižnej publikácii príspevkov z konferencie *Mankind 2000*, ktorej editormi boli futuroológovia Robert Jungk a Johan Galtung¹⁷.

3.3 Československá futurologická spoločnosť

V roku 1968 bola z podnetu Miloša Zemana v Prahe založená *Futurologická spoločnosť* (býva uvádzaná tiež ako *Československá futurologická spoločnosť*), ktorá vznikla z bývalého študentského futurologického klubu¹⁸. Táto bola koncom roku 1970 zrušená.

21. marca 1968 založili študenti Vysokiej školy ekonomickej v Prahe *Futurologický klub*. 19. augusta vznikla z tohto klubu *Futurologická spoločnosť* ako kolektívny člen *Socialistickej akadémie* v Prahe. Prvým predsedom *Futurologickej spoločnosti* sa stal spolužiak Miloša Zemana a študent Vysokiej školy ekonomickej Vladimír Opatrný¹⁹. Miloš Zeman vykonával funkciu podpredsedu a Ota Šulc bol vedeckým tajomníkom *Futurologickej spoločnosti*.

V septembri 1968 vydala táto *Futurologická spoločnosť* *Deklaráciu Futurologickej spoločnosti* (*The Futurological Society – A Declaration*)²⁰.

¹¹Richta Radovan a kolektív (1967): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Nakladatelství Svoboda, Praha, Richta Radovan a kolektív (1969): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Svoboda, Praha, 1969, 420 str.

¹²Richta, Radovan (1969): *Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. International Arts and Sciences Press, Prague, 372 str., Richta Radovan (Hrsg.) (1971): *Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts*. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt, 427 str.

¹³ Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

¹⁴ Flechtheim, Ossip K. (1972): *Der Prager Frühling und die Zukunft*. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

¹⁵ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London, Klein, Ota (1969): *Perspektiva vědeckotechnické revoluce* (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčik a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha

¹⁶Levčik, Bedřich, Klein, Ota (1968): *Futurologický kongres v Oslo*. In: *Sociologický časopis* č.2/1968

¹⁷ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London

¹⁸ Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: *Social Studies of Science*. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981, Potuček, Martin (2004): *3. Prognózy ve světě a u nás. Třetí lecke kurz Zkoumani budoucnosti České republiky*. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia

¹⁹Opatrný, Vladimír (2013): *Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírem Opatrným*. denik.cz, 8.3.2013

²⁰Flechtheim, Ossip K. (1971): *Futurologie. Der Kampf um die Zukunft*. Verlag Wissenschaft und Politik, Koln, Flechtheim, Ossip K. (1980): *Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie*. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin, F-Klubs. In: *Futurum*. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meisenheim an Glan, 1968

V tejto deklarácii boli vymenované aktivity, ktorým sa chcela Futurologická spoločnosť venovať:

- Organizácia prednáškového cyklu o futuroológii pre širšie publikum. Postupné rozširovanie prednáškového programu na univerzitnej pôde.
- Organizácia heuristických diskusií a seminárov pre členov Futurologickej spoločnosti.
- Publikovanie periodických futurologických časopisov a kníh.
- Vytvorenie a vybudovanie informačného centra a futurologickej knižnice.
- Vypracovanie expertných správ a oponentúr dlhodobých projektov špecializovaných organizácii.
- Vypracovanie prvých návrhov a metodologických štúdií.
- Kontakt s medzinárodne prominentnými osobnosťami futurologickej vedy a vzájomná výmena informácií vrátane vypracovaných prognóz s futurologickými inštitúciami v rozvinutých priemyselných krajinách.²¹

V rámci Futurologickej spoločnosti mal pracovať stály tím, ktorý sa mal zaoberať základným výskumom na poli futurologie²². Úvodný materiál, ktorý bol spracovaný pre tento stály tím publikoval Miloš Zeman v roku 1969 v štvrtom čísle Filozofického časopisu pod názvom Futurologie a filosofie²³.

13. až 15. decembra 1968 sa konal v Kroměříži prvý celoštátny seminár českých a slovenských futuroológov, na ktorom bol prezentovaný materiál Československo 1985-2000, ktorý bol spracovaný pre túto konferenciu²⁴. Futurologická spoločnosť pripravovala vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely) v spolupráci s Výskumným ústavom priemyslu a stavebníctva a ministerstvom techniky²⁵.

V roku 1969 obhájil Miloš Zeman diplomovú prácu s názvom Futurologie a budúcnosť. Táto práca mala rozsah 500 strán.

3.4 Projekt dlhodobej prognózy Československo 1985-2000

Miloš Zeman v článku Futurologie a filosofie uvádza tri etapy vypracovania dlhodobej makroprognózy Československo 1985-2000, ktoré Futurologická spoločnosť zamýšľala realizovať²⁶:

- etapa – vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely)
- etapa – pokus o historickú verifikáciu vypracovaného simulačného modelu tzv. predvídanie minulosti
- etapa – pokus o vypracovanie konkrétnej makroprognózy Československo 1985-2000, ktorá mala slúžiť ako oponentská alternatíva dlhodobého plánu.

3.5 Vydávanie futurologickej literatúry

V rokoch 1968 a 1969 vydal vtedajší člen a zakladateľ Československej futurologickej spoločnosti Miloš Zeman dva zväzky Futurologického zborníku²⁷, ktorý obsahoval informácie o zahraničných futurologických teóriách a konceptoch.

V roku 1969 vydal Miloš Zeman spolu s českým filozofom a prognostikom Otom Šulcom krátky 30-stranový Futurologický slovníček²⁸. Ota Šulc v roku 1970 vydal publikáciu prezentujúcu názory na

²¹Tamtiež.

²²Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filozofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filozofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532

²³Tamtiež.

²⁴Tamtiež.

²⁵Tamtiež.

²⁶Tamtiež.

²⁷Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Praha, Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Praha

futurologiu vo svete a v Československu pod názvom Problémy výskumu budúcnosti – Názory na futurologii ve svete a u nás²⁹.

Miloš Zeman vydal v roku 1971 110 stranovú publikáciu Úvod do výskumu budúcnosti. Ide vlastne o prvé základy futurologie, ktoré boli v Československu vydané.

4. Futurologia a prognostika medzi rokmi 1970 až 1989

4.1 Sportpropag – Oddelenie komplexného prognózovania

Od roku 1971 sa rozvoju prognostických modelov a metód venovala organizácia Sportpropag, kde bolo zriadené Oddelenie komplexného prognózovania. Český prognostik a futuroológ Miloš Zeman v rámci tohto oddelenia rozvíjal metódu Komplexného prognostického modelovania KPM, ktorej vytvorenie bolo inšpirované systémovou dynamikou Jaya Forrestera. Metóda KPM bola popísaná v roku 1981 v publikácii Modelování společenských systémů metódou KPM, ktorej autormi bol Vladimír Fajfr, Fedor Gál, Martin Potuček a Miloš Zeman³⁰.

V roku 1983 bol Oddelením komplexného prognózovania Sportpropagu vydaný zborník článkov o metodológii výskumu budúcnosti pod názvom Metodologické problémy společenskovedního výskumu budúcnosti³¹. Editorom zborníku bol český sociológ Miroslav Flek³².

4.2 Vydávanie futurologickej a prognostickej literatúry

Český prognostik Ota Šulc vydal dve knižné publikácie slovníkového charakteru, ktoré boli venované prognostike. Prvou bola Abeceda prognostiky³³, ktorú vydal v roku 1976. V roku 1987 potom vydal knihu Prognostika od A do Z³⁴. V roku 1989 vydal Ota Šulc ešte publikáciu Informace v prognostické činnosti³⁵, ktorá obsahovala stručný úvod do prognostiky.

Ukážky z diela zakladateľa futurologie Ossipa K. Flechtheima obsahovala publikácia z roku 1974 zameraná na kritiku futurologie Kritika buržoazní futurologie³⁶, ktorej autorom bol právnik Viktor Knapp. Ide o jediný preklad textov Ossipa K. Flechtheima do českého jazyka.

V roku 1975 bol vydaný Výskumným ústavom kultúry a verejnej mienky v Bratislave zborník prekladov Metódy prognostiky³⁷, ktorý podával prehľad najpoužívanejších metód prognózovania.

4.3 Futurologické aktivity odbornej sekcie pre prognostiku Komitétu pre vedecké riadenie ČSVTS

Futurologia bola v rokoch 1984 až 1989 rozvíjaná v rámci odbornej sekcie pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, ktorá pravidelne usporiadavala semináre s tematikou budúcnosti.

V rokoch 1987 až 1989 táto sekcia vydávala tiež spravodaj s názvom Prognostika - Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí³⁸. Spolu vyšlo 7 čísiel tohto spravodaja.

²⁸ Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna

²⁹ Šulc, Ota (1970): Problémy výskumu budúcnosti. Názory na futurologii ve svete a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení

³⁰ Fajfr, Vladimír, Gal, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metódou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddelení komplexního modelování. Sportpropag

³¹ Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výskumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevyrobní sféry". Praha: Sportpropag. Oddelení komplexního modelování

³² Tamtiež.

³³ Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha

³⁴ Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha

³⁵ Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

³⁶ Knapp, Viktor (1974): Kritika buržoazní futurologie. Marxistský rozbor buržoazní futurologie v pojetí jeho zakladatele Ossipa K. Flechtheima a ukážka z kritizovaného díla. Ústav státu a práva, Praha, 1974, 143 str.

³⁷ Metódy prognostiky. (Zborník prekladov). Preložené z knihy „Curs de prognoza“, Bukurešť, CIDSP. Kultúra v zahraničí. Ročník XXI, č.3. Výskumný ústav kultúry a verejnej mienky, Bratislava, 1975

³⁸ Prognostika. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha

Pod hlavičkou Domu techniky ČSVTS v Prahe bolo v rokoch 1986, 1988 a 1990 publikovaných niekoľko ročníkov zborníku Aktuální problémy prognostiky³⁹, ktoré obsahovali referáty prednesené na rovnomenných seminároch organizovaných v Dome techniky ČSVTS v Prahe. Viacerí českí a slovenskí autori ako Vladimír Faiřr⁴⁰, Pavol Frič⁴¹, Fedor Gál⁴², Ota Klein⁴³, Martin Potuček⁴⁴, Radovan Richta⁴⁵, Ota Šulc⁴⁶ alebo Miloš Zeman⁴⁷ publikovali odborné články, v ktorých sa zaoberali prognostikou, futurologiou, metódami prognózovania alebo problémami spojenými s budúcnosťou v svetových futurologických časopisoch ako Futures, World Futures – Journal of General Evolution, Technological Forecasting and Social Change, v iných zahraničných časopisoch najmä spoločenskovedného charakteru alebo v českých a slovenských časopisoch.

4.4 Prognóza Československo 2000

V 70-ych rokoch bola vypracovaná dlhodobá prognóza Československo 2000 – prognóza vývoja československej spoločnosti. Túto prognózu vypracoval tím pod vedením Radovana Richtu⁴⁸. Táto prognóza nebola verejne publikovaná. Ota Šulc uvádza, že bola vydaná v roku 1980 v ČSAV prognóza pod názvom Československo 2000 – prognóza vývoja socialistickej spoločnosti do roku 2000^{49,50}.

5. Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989

V roku 1990 bola založená Občianska futurologická spoločnosť OFS so sídlom v Prahe a v Bratislave bola v tom istom roku založená slovenská pobočka tejto spoločnosti. Vo februári roku 1993 bola v Bratislave založená Občianska futurologická spoločnosť na Slovensku, ktorá vznikla zo slovenskej pobočky OFS a, ktorá bola neskoršie premenovaná na Futurologickú spoločnosť na Slovensku FSS. Táto fungovala ako Sekcia Slovenského komitétu pre vedecké riadenie pri Zväze vedeckotechnických spoločností. Na Slovensku sa nepodarilo konštituovať nezávislú samostatnú futurologickú spoločnosť. FSS ako odborná sekcia pravidelne usporiadavala semináre a konferencie

³⁹ Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv autorů. Praha: Dům techniky ČSVTS, Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1988, Aktuální problémy prognostiky '90. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1990

⁴⁰ Faiřr, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984

⁴¹ Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989

⁴² Faiřr, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989

⁴³ Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966, Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č. 2 / 1969

⁴⁴ Potuček, Martin (1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: Ekonomicko-matematický obzor č.16/1980, Československá akademie věd, Praha, Potuček, Martin (1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: Ekonomicko-matematický obzor č.1/1983, Československá akademie věd, Praha, Faiřr, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Potuček, Martin (1988): A teleonomic explanatory scheme. In: World Futures. Journal of General Evolution, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988

⁴⁵ Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966, Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968, Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969

⁴⁶ Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969, Šulc, Ota (1973): Futures research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973, Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 30, Issue 3, November 1986

⁴⁷ Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969, Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6, Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992

⁴⁸ Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017

⁴⁹ Československo 2000 – prognóza vývoje socialistickej spoločnosti do roku 2000. ČSAV, Praha, 1980 – uvedené v Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

⁵⁰ Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

na tému budúcnosti. V roku 1996 vydala FSS almanach Futurologickej spoločnosti na Slovensku s názvom *Civilizácia a budúcnosť*, ktorý obsahoval prednesené príspevky na seminároch FSS a predtým OFS Bratislava v rokoch 1990 až 1996⁵¹.

5.1 Občianska futurologická spoločnosť a občianska futuroológia

Prvé členské zhromaždenie Občianskej futurologickej spoločnosti OFS, ktoré sa konalo v Prahe 6. júna 1990 zvolal prípravný výbor. OFS bola právne zaregistrovaná 29. 6. 1990. OFS bola ustanovená ako nezávislá, nezisková a dobrovoľná organizácia s cieľom kultivácie predvídateľného myslenia a koncipovania a riešenia problémov budúcnosti. Stanovy OFS boli aktualizované 15. 2. 1996 členským zhromaždením OFS.

Predsedom Občianskej futurologickej spoločnosti bol od jej založenia český futuroológ, prognostik a ekonóm František Petrášek, ktorý sa futuroológii dlhodobo venoval, vydal množstvo odborných textov a publikácií futurologického zamerania⁵². V roku 2009 vydal rozsiahlu monografiu venovanú futuroológii, ktorú nazval *Futurologická studia*⁵³.

Špecifickou charakteristikou OFS bola jej občianskosť, ktorá umožnila spojiť odbornú diskusiu s občianskou angažovanosťou.

Občianska futurologická spoločnosť mala členskú základňu zhruba 150 členov a na jej aktivitách sa podieľala široká rada ľudí, ktorí sa zaoberali budúcnosťou. Medzi významnejších členov patrili František Petrášek, Barbora Slintáková, Josef Schorcht, Hermína Měkutová, Miroslav Flek, Miloš Zeman, Jaromír Sedlák, Miroslav Polreich, Martin Potuček, Vera Tomandlová, Václav Nemeč, Lidmila Nemečová, Václav Novotný, Zdenek Hubáček a ďalší.

Činnosť OFS bola ukončená 20. 2. 2018 rozhodnutím členského zhromaždenia OFS.

5.2 Medzinárodné kolokvium *Koncipování budoucnosti v Evropě*

OFS zorganizovala 13 ročníkov medzinárodného futurologického kolokvia *Koncipování budoucnosti v Evropě*, väčšinou v spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Prahe a v roku 2006 v spolupráci s Centrom pre ekonomické a sociálne stratégie Fakulty sociálnych vied Univerzity Karlovej v Prahe. Na kolokviu vystúpilo mnoho významných odborníkov z oblasti futurologie a prognózovania. Medzi nimi boli napr. Robert Jungk, Pentti Malaska, Bart van Steenberg, Mika Mannermaa, Peter C. Bishop, Peter H. Metler, Juha Kaskinen, Jan Waszkiewicz, Roman Galar, Tadeusz Zipser a ďalší.

5.3 Futurologická revue *Dialógy s budúcnosťou*

Občianska futurologická spoločnosť vydávala časopis *Dialógy s budúcnosťou – Futurologická revue*. Členom redakčnej rady tejto revue je napr. izraelský futuroológ Yehezkel Dror, fínsky futuroológ Pentti Malaska alebo ruský futuroológ Igor Bestuzhev-Lada.

5.4 Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti a futurologická knižnica OFS

V roku 1991 bolo založené Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti, ktoré viedol František Petrášek až do ukončenia jeho činnosti v roku 1997. Náplňou tohoto strediska bola organizácia spolupráce v oblasti futurologie medzi jednotlivými univerzitami v rámci Československa a neskoršie aj medzi univerzitami v Čechách a na Slovensku.

⁵¹ Klinec, Ivan, Majtán, Michal (editori) (1996): *Civilizácia a budúcnosť*. Almanach FSS 1990-1996. Futurologická spoločnosť na Slovensku, Bratislava

⁵² Petrášek, František (2008): *Futurologická studia* jako pramen informací pro formulaci politických problémů. In: Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2008): *Koncipování budoucnosti v Evropě 2007*. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia *Koncipování budoucnosti v Evropě 2008* pořádaného Občianskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občianska futurologická spoločnosť, Praha, Petrášek, František (1989): *Kde jsou základy prognostického umění? Prognostika č.6 / 1989* Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1987): *Způsob myšlení a prognózování. Prognostika č.3 / 1987* Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1987): *Je prognostika zvláštní profesí? Prognostika č.1 / 1987* Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1969): *Prognostika empirických věd*. In: Sociologický časopis č. 2 / 1969

⁵³ Petrášek, František (2009): *Futurologická studia*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha

Spolu s týmto strediskom bola založená futurologická knižnica Občianskej futurologickej spoločnosti, kde bola sústredená literatúra z odboru futurologie plus študentské práce na tému budúcnosti. Stredisko a knižnica boli umiestnené v budove Vysokiej školy ekonomickej na Černej ulici v Prahe.

5.5 Centrum ekonomických a sociálnych stratégií CESES

V roku 2000 bolo v Prahe pri Fakulte sociálnych vied Univerzity Karlovej založené Centrum pre sociálne a ekonomické stratégie CESES. Riaditeľom CESES sa stal český sociológ a prognostik profesor Martin Potuček. CESES za dobu svojej existencie vydalo desiatky publikácií venovaných budúcnosti Českej republiky i budúcnosti všeobecne⁵⁴.

5.6 Projekt Milénium

Od roku 1996 prebieha najväčší futurologický projekt sveta The Millennium Project, na ktorom sa zúčastňujú experti z Českej republiky a zo Slovenska v rámci Stredoeurópskeho uzlu tohto projektu. Vedúcim tohto uzlu je Pavel Nováček z Univerzity Palackého v Olomouci, ktorý je zároveň členom plánovacieho výboru tohto projektu. Pavel Nováček publikoval niekoľko desiatok knižných a časopiseckých publikácií futurologického charakteru a v rámci svetovej futurologickej komunity je považovaný za najuznávanejšieho experta na budúcnosť z Českej republiky.

Záver

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia v Československu, napriek ideologickým obmedzeniam pred rokom 1989, položil základy pre využívanie poznatkov o budúcnosti v spoločnosti, v bežnom živote občana i v politickom rozhodovaní.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1988
- Aktuální problémy prognostiky'90. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1990
- Amara, Roy: Hľadanie vymedzenia a hraníc výskumu budúcnosti. In: Prognostické informácie č. 4/1986. Teoretické a metodologické problémy prognózovania (Zborník prekladov). Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, SAV, Bratislava, apríl 1985, 84str., str. 2-21
- Andersson, Jenny (2012): The Great Future Debate and the Struggle for the World. In: American Historical Review. Volume 117, Issue 5, 1 December 2012, Str. 1411–1430
- Andersson, Jenny, Rindzevičiūtė, Eglė (editors) (2015): The Struggle for the Long Term in Transnational Science and Politics. Forging the Future. Routledge, New York, London
- Baade, Fritz (1965): Ráj nebo zničení lidstva? Soutěžení k roku 2000. Nakladatelství politické literatury, Praha, 272 str.
- Baťa, Jan A. (1937): Budujme stát pro 40,000.000 lidí. Vydalo nakladatelství „Tisk“, Zlín, za redakce A. Cekoty k 1. máji 1937

⁵⁴ Potuček, Martin a kol. (2001): Vize rozvoje České republiky do roku 2015. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Potuček, Martin a kol. (2002): Průvodce krajinou pririt pro Českou republiku. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Potuček, Martin a kol. (2003): Putování českou budoucností. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Frič, Pavol a kolektiv (2003): Češi na cestě za svojí budoucností. Budoucnost a modernizace v postojích a očekáváních obyvatelstva. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství G plus G, Praha, Frič, Pavol a kolektiv (2004): Česká soda v Evropské unii. Scenáře strategického chování ČR v EU. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství G plus G, Praha, Potuček, Martin (editor) (2006): Manuál prognostických metod. Sociologické nakladatelství SLON, Potuček, Martin a kol. (2007): Strategické vládnutí a Česká republika. CESES FSV UK, Grada Publishing, a.s., Potuček, Martin, Musil, Jiří, Mašková, Miroslava (editoři) (2008): Strategické volby pro českou společnost. Teoretická východiska. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, Praha, Frič, Pavol, Veselý, Arnošt (editoři) (2010): Riziková budoucnost: Devět scénářů vývoje české společnosti. Autoři scénářů: Miloš Balabán, Vladimír Benáček, Pavol Frič, Jitka Kloudová, Martin Nekola, Markéta Nekolová, František Ochrana, Martin Potuček, Antonín Rašek, Arnošt Veselý Praha: MATFYZPRESS vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze

- Bestuzhev-Lada, I. V. (1974): Forecasting the Way of Life of Society. The VIII World Congress of Sociology, Canada, Toronto, August 17-24, 1974. Soviet Sociological Association, Moscow, 16 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1973): Okno do budúcnosti. Mladá fronta, Praha, 1973, 182 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1986): Svet roku 2000. Smena, Bratislava, 1986, 176 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1987): Vyhľadávacie sociálne prognózovanie. Pravda, Bratislava, 1987, 224 str.
- Brockhaus, William L., Mickelson, John F. (1976): The Delphi Method and Its Application. A Bibliography. Industrial College of the Armed Forces, Washington, D.C. 20319, June 1976, 103 str.
- Budoucnost strojové civilizace. Vydal, předmluvou a doslovem opatřil Charles A. Beard. Symposion. Nákladem Ústředního dělnického knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený) v Praze II, Praha, 1933
- Dráb, Zdeněk, Petrášek, František, Žádný, Ivo (1977): Systémové pojetí prognostiky. Dům techniky ČSVTS Praha, Praha, 1977
- Dráb, Zdeněk a kol. (1981): Systémové prognózování. Sborník. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk a kol. (1982): Systémové prognózování II. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 98 str.
- Dráb, Zdeněk a kol. (1983): Systémové prognózování III. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 82 str.
- Dráb, Zdeněk (1984): Systémové prognózování IV. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 56 str.
- Dráb, Zdeněk (1985): Systémové prognózování V. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk (1986): Systémové prognózování VI. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk a kol. (1986): Systémové prognózování MIM 86/87. Vybrané stati. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 104 str.
- Dráb, Zdeněk (1987): Systémové prognózování VII. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk (1988): Systémové prognózování VIII. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk a kol. (1989): Systémové prognózování IX. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 100 str.
- Dráb, Z., Řezníček, B., Vítek, M., Walló, V. (2003): K metodologii systémového prognózování (Stručná rekapitulace a historický exkurs). In: Obršálová, Ilona (editorka) (2003): Systémové prognózování. Sborník příspěvků z XXXV. vědecké konference Systémové inženýrství 2003. Pardubice 24.4.2003. Univerzita Pardubice, Pardubice, 248 str., str. 7-11
- Dráb, Zdeněk (2003): Předpovídání budoucnosti po česku. In: Obršálová, Ilona (editorka) (2003): Systémové prognózování. Sborník příspěvků z XXXV. vědecké konference Systémové inženýrství 2003. Pardubice 24.4.2003. Univerzita Pardubice, Pardubice, 248 str., str. 38-40
- Duffková, Jana (1988): Zkoumání budoucnosti. Kritická analýza nemarxistických koncepcí. Svoboda, Praha, 304 str.
- Duffková, Jana (2017): Futurologie. In: Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR, Hlavní editor Zdeněk R. Nešpor, 21. 12. 2017, <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Futurologie>
- Duffková, Jana (2017): Výzkum budoucnosti. In: Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR, Hlavní editor Zdeněk R. Nešpor, 21. 12. 2017, https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Výzkum_budoucnosti
- Dvořák, Kamil, Rjabušin, Alexandr (1984): Prognostika v architektuře a urbanismu. SNTL, Praha, 105 str.
- Faifr, Vladimír, Gál, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddělení komplexního modelování. Sportpropag, 474 str.
- Faifr, Vladimír (1983): Přístup ke kvantifikaci nelineárních závislostí v metodě komplexního prognostického modelování. Kandidátska dizertační práce. Ústav výpočetní techniky Státní plánovací komise, Praha, srpen 1983, 83 str.
- Faifr, Vladimír, Gál, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloš (1984): Forecasting Modelling by Means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, str. 105-133
- Faifr, Vladimír, Gál, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloš (1986): Prognostické modelování metodou KPM. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 68-84
- Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Koln,
- Flechtheim, Ossip K. (1972): Der Prager Frühling und die Zukunft. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin
- Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha

- Flek, Miroslav (1983): Poznámka redaktora. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy spoločenskovedného výzkumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Prognóza a praxe. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedného výzkumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Zdroje, metodologické opodstatnění a funkce koncepcie "sociálního intelektu". In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedného výzkumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav, Zeman, Miloš (1983): Několik slov závěrem. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedného výzkumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1988): Prognostický potenciál Vernadského učení o biosféře a noosféře. In: Prognostika č.5/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 48 str., str. 3-9gb
- Flek, Miroslav (2000): „Globální mozek“ jako vize a jako předmět zájmu věd o společnosti. In: Pohledy. Revue pro politiku, ekonomii, sociologii a historii. č. 2/2000, VIII. ročník, duben, str. 16-18
- F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968
- Fourastié, Jean: 40 000 hodin. Mladá fronta, Praha 1969
- Frič, Pavol, Veselý, Arnošt (editori) (2010): Riziková budoucnost: Devět scénářů vývoje české společnosti. Autoři scénářů: Miloš Balabán, Vladimír Benáček, Pavol Frič, Jitka Kloudová, Martin Nekola, Markéta Nekolová, František Ochrana, Martin Potůček, Antonín Rašek, Arnošt Veselý Praha: MATFYZPRESS vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Praha
- Furnas, Clifford C. (1939): Příštích sto let pokroku ve vědě. Kvasnička a Hampl, Praha, 1939, 447 str.
- Furnas, Clifford C., Furnasová, S.M. (1939): Člověk musí jíst. Historie boju o lidskou potravu. Nakladatelství Orbis, Praha XII, 1939, 224 str.
- Gál, Fedor, Majtán, Michal, Alan, Josef (1976): Systémové prognózovanie. Acta Laboris. Zväzok 15. Podľa zahraničných prameňov spracovali Fedor Gál, Michal Majtán, Josef Alan. Československý výskumný ústav práce a sociálnych vecí, Bratislava, 1976, 149 str.
- Gál, Egon, Gál, Fedor (1983): Niektoré problémy modelovania sociálnych javov. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedného výzkumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Gál, Fedor, Alan, Josef (1983): Budúcnosť vo svetle prognostiky alebo čo vieme a čo nevieme o budúcnosti. Smena, Bratislava, 1983, 150 str.
- Gál, Fedor a kolektív (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str.
- Gál, Fedor (1986): Prognózovanie rozvoja vedy. In: Gál, Fedor a kolektív (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 19-31
- Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987
- Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989
- Gál, Fedor (1990): Možnosť a skutočnosť. Obzor, Bratislava, 1990, 192 str.
- Hendrych, Stanislav (1996): Pojednání o futurologii. <http://www.hendrychst.cz/futurologie/co-je-futurologie.php>
- Hykisch, Anton (2001): Nebojme sa sveta. Sprievodca globálnym myslením. Lizard, Bratislava
- Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Kahn, Herman (1966): Přemýšlení o nemyslitelném. Naše vojsko, Praha

- Kabele, Jiří (2011): Sportpropag – nepravděpodobné místo pro studium společnosti: Osobní pohled. In: Sociální studia č. 1/2011. Katedra sociologie FSS MU, str. 17-35
- Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966
- Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969
- Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota (1969): Perspektiva vědecko-technické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčík a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota, Zeleny, Jindrich (2011): Dynamics of Change: Leadership, the Economy, Organizational Structure, and Society. In: Farrel, R. Barry (editor) (2011): Leadership in East European Communism, 1945-1970. Aldine Transaction, New Brunswick, London, str. 199-223
- Klinec, Ivan (2011): Úvod do futurologie a štúdií budúcnosti. Základy dlhodobého myslenia pre environmentálne vzdelávanie. Nepublikovaný rukopis
- Klinec, Ivan (2015): František Petrášek – člověk, pedagog, futurolog (1934-2014). In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 2-6
- Klinec, Ivan (2015): František Petrášek – vybraná bibliografie. In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 8-14
- Kolektiv autoru (1982): Prognóza základních tendencí reprodukčního procesu čs. Ekonomiky do roku 2000 (etapa 1981) I. Světové prognózy hospodářského a sociálního vývoje do roku 2000. Útvar vědeckých informací Ekonomického ústavu ČSAV, Praha 1, Praha, 1982, 193 str.
- Kolektiv autoru (1982): Prognóza základních tendencí reprodukčního procesu čs. Ekonomiky do roku 2000 (etapa 1981) III. Struktura a vědeckotechnický rozvoj. Útvar vědeckých informací Ekonomického ústavu ČSAV, Praha 1, Praha, 1982, 202 str.
- Komárek, Valtr a kolektiv (1990): Prognóza a program. Academia, Praha, 320 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě. Upravený přepis zvukového záznamu z mezinárodního kolokvia pořádaného Občanskou futurologickou společností společně s Akademií J. A. Komenského ve dnech 6. a 7. května 1991 v Jilovišti u Prahy. Meziuniverzitní program studií budoucnosti Sdělení č. 1 / 1992, Středisko MPSB, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 1992, 54 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '97. Designing the Future in Europe '97. Sborník příspěvku ze 4. mezinárodního kolokvia „Koncipování budoucnosti v Evropě '97 pořádaného Občanskou futurologickou společností za štědrého sponzorského příspěvní Nadace Konráda Adenauera, Centra pro demokracii a svobodné podnikání a s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 16. - 20. června 1997 v Praze. Redaktor : František Petrášek. Občanská futurologická společnost, Praha, 1997, 120 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '99. Designing the Future in Europe '99. Sborník příspěvku z 5. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě '99 pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 7. a 8. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková, Miluška Hlinovská. Občanská futurologická společnost, Praha, 1999, 74 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvku z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 132 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě 2003. Sborník příspěvku ze 7. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 8. až 10. září 2003 v Praze. Redakce sborníku: František Petrášek, Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2004, ISBN 80-903440-0-3, 178 str.
- Kopeček, Lubomír (2017): Miloš Zeman: Příběh talentovaného pragmatika. Intelektuál válčí s intelektuály. Barrister a Principal, Brno, 226 str.
- Levčík, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968
- Mumford, Lewis (1947): Technika a civilisace. Nakladatelství Práce, Praha
- Návrh stanov Futurologického klubu. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 26
- Obršálová, Ilona (editorka) (2003): Systémové prognózování. Sborník příspěvků z XXXV. vědecké konference Systémové inženýrství 2003. Pardubice 24.4.2003. Univerzita Pardubice, Pardubice, 248 str.

- Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírom Opatrným. *deník.cz*, 8.3.2013
- Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv auturu. Praha: Dum techniky ČSVTS
- Petrášek, František (1987): Je prognostika zvláštní profesí? In: *Prognostika č.1 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 3-8*
- Petrášek, František (1987): Zpusob myšlení a prognózování. In: *Prognostika č.3 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 24-30*
- Petrášek, František (1988): Co jsme slyšeli o budoucnosti... In: *Prognostika č.4 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 38-42*
- Petrášek, František (1989): Kde jsou základy prognostického umění? *Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 30-36*
- Petrášek, František (1994): Základy hospodářské prognostiky. Část I. Vysoká škola ekonomická, Praha
- Petrášek, František (1995): Potřebujeme studia budoucnosti? In: *Hospodářské noviny č. 166, 28. 8. 1995*
- Petrášek, František (1997): Základy hospodářské prognostiky. Vysoká škola ekonomická, Praha
- Petrášek, František (1997): Hledání politických řešení globálních problémů. In: *Mezinárodní politika číslo 1 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 4-6*
- Petrášek, František (1997): O naší občanské futurologické společnosti. In: *Mezinárodní politika číslo 3 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 35-37*
- Petrášek, František (2000): Východiska metodologie strategického výhledu. In: *Sborník analytických studií Strategický program sociálního a ekonomického rozvoje České republiky. Rada vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii. Praha, únor 2000, str. 7-27*
- Petrášek, František (2001): Futures Studies in the Czech Republic. In: Nováky, Erzsébet, Varga, Viorica Ramba, Koszegi, Mária Kalas (editors) (2001): *Futures Studies in the European Ex Socialist Countries. World Futures Studies Federation, UNESCO, Futures Studies Centre, Budapest University of Economic and Public Administration, Budapest, 2001, ISBN 963 503 263 3, 211 str., str. 44-57*
- Petrášek, František (2002): O kulturním významu představ o budoucnosti. In: *Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvků z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 131 str., str. 28-35*
- Petrášek, František (2003): *Prognostická praxe v českých zemích před rokem 1989. Praha, říjen 2003, 33 str.*
- Petrášek, František (2004): Forecasting and Decision - Making: a Permanent Problem. In: Potuček, Martin, Nováček, Pavel, Slintáková, Barbora (editors) (2004): *The First Prague Workshop on Futures Studies Methodology. CESES FSV UK, Praha 2004, 127 str., str. 85-90*
- Petrášek, František (2009): *Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha*
- Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2010): *Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, 170 str.*
- Petrášek, František (2010): Designing the Future in Europe: a story of one international colloquium. In: Kuklinski, Antoni, Muszynsky, Janisla, Roman, Grzegorz, Waskiewicz, Jan (Editors) (2010): *Europa Quo Vadis? Wroclaw: Lower Silesian Conference. Marshal's Office of Lower Silesia, Lower Silesian Foundation for Regional Development, Wroclaw, Poland, 2010, ISBN 978-83-932287-0-6, 321 str., str. 193-202*
- Petrášek, František (2010): *Proslov k oslavě dvacátého výročí založení Občanské futurologické společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 10. 12. 2010, 4 str.*
- Petrášek, František (2013): *O naší společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 19. 1. 2013, 2 str.*

- Petrášek, František, Soldát, Martin (2015): Dialog o transformaci s Františkem Petrášekem. Rozhovor Martina Soldáta s Františkem Petrášekem. Fenomén Transformace. Čtyřicáté deváté číslo šesti 9 / 2015. Revue Prostor, Přítomnost – společenská revue, Institut pro péči o kulturní a intelektální dědictví o.s., str. 3-15
- Potůček, Martin(1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: Ekonomicko-matematický obzor č.16/1980, Československá akademie věd, Praha
- Potůček, Martin(1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: Ekonomicko-matematický obzor č.1/1983, Československá akademie věd, Praha
- Potůček, Martin(1983): Lidské poznávání: sklon k odcizení. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Potůček, Martin(1988): A teleonomic explanatory scheme. In: World Futures. Journal of General Evolution, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988
- Potůček, Martin (2004): 3. Prognózování ve světě a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia
- Potůček, Martin(editor) (2006): Manuál prognostických metod. Sociologické nakladatelství SLON, Praha
- Potůček, Martin a kolektiv (2009): Poznávání budoucnosti jako výzva. Univerzita Karlova. Nakladatelství Karolinum, Praha
- Prognostické informácie č. 4/1986. Teoretické a metodologické problémy prognózovania (Zborník prekladov). Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, SAV, Bratislava, apríl 1985, 84 str.
- Prognostika č.1/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 50 str.
- Prognostika č.2/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 58 str.
- Prognostika č.3/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 60 str.
- Prognostika č.4/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 44 str.
- Prognostika č.5/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 48 str.
- Prognostika č.6/1989. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, 58 str.
- Prognostika č.7/1989. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989
- Revoluce pro budoucnost. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 25-26
- Richta, Radovan a kolektiv (1966): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966
- Richta, Radovan a kolektiv (1967): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968
- Richta, Radovan (1968): Za dr. Otou Kleinem. In: Sociologický časopis č. 6/1968, Ročník 4, str. 752
- Richta Radovan a kolektiv (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta, Radovan (1969): Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute

- Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969
- Richta Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Richta, Radovan (1974): Scientific and Technological Revolution and Prospects of Social Development. VIII. World Congress of Sociology, Toronto, August 19th – 24th 1974, 40 str.
- Richta, Radovan (2017): Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. Routledge, 372 str.
- Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017
- Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981
- Sedlák, Jaromír, Šulc, Ota (1971): Vznik buržoazní futurologie a její vliv v Československu. Interní bulletin - Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV.. Sešit 7. Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha, 45 str.
- Sedlák, Jaromír, Šulc, Ota (1971): Soudobá západní futurologie. ÚVKŠČ, Praha, 16 str.
- Schermer, Jindřich (1968): Prognostika. Věda. Plánování. Svoboda, Praha
- Schmidt, Otto (1939): Národy na rozcestí (Populační studie). Nakladatelství „Orbis“, Praha
- Schorcht, Josef (1980): Nástup do další etapy prognózování rozvoje ČSSR s horizontem r. 2000. In: Trend. č. 1/1980
- Sorokin, Pitrim A. (1948): Krise našeho věku. Tiskařské a vydavatelské družstvo československého obchodnictva v Praze, Praha
- Šulc, Ota (1968): Futurologie. Přehled literatury a informací. Státní knihovna ČSSR, Ústřední ekonomická knihovna v Praze 3, Praha 3, 34 str.
- Šulc, Oto (1968): Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. A Study in Social Technology. Report 061-237-4571 Manchester Business School, University of Manchester, July 1968, 41 str.
- Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna, Praha
- Šulc, Oto (1969): A Methodological Approach to the Integration of Technological and Social Forecasts. In: Technological Forecasting 1/1969, American Elsevier Publishing Company, Inc., New York, New York, 1969, str. 105-108
- Šulc, Oto (1969): Interactions Between Technological and Social Changes. A forecasting model. In: Futures, September 1969, str. 402-407
- Šulc, Ota (1969): Předvídání a společenské vědy. In: Sociologický časopis č. 4/1969, Ročník 5, str. 414-417
- Šulc, Ota (1969): Prognóza uzlových problémů československé vědy. In: Trend. č. 1/1989
- Šulc, Ota (1970): Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve světě a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení
- Šulc, Ota (1970): A Methodology of Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. In: International Future Research Conference Committee (editor): Challenges from the Future. Proceedings of the International Future Research Conference. Volume 2, Japan Society of Futurology. Kodansha, Tokyo, 1970, str. 159-164
- Šulc, Ota (1973): Futures Research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973
- Šulc, Ota (1973): K možnostem prognostického přístupu při výzkumu socialistického způsobu života. In: Sociologický časopis č. 6/1973, Ročník 9, str. 644-654
- Šulc, Ota (1974): Expertní metody v prognostice. UVTEI, Praha, 105 str.
- Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1977): Methodology of forecasting complex development processes of the scientific and technological revolution. Centre for the Study of Science, Technology, and Development, Council of Scientific and Industrial Research, New Delhi, 46 str.
- Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 30, Issue 3, November 1986
- Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha

- Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha, 156 str.
- Šulc, Ota (1989): Reflexe k X. světové konferenci WFSF v Pekingu. In: Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 52-55
- Suša, Oleg, Šulc, Ota (1976): Ke kritice buržoazní futurologie. Interní bulletin - Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV. Šešit 44. Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha, 108 str.
- Vasko, Tibor (editor) (1985): The Long-Wave Debate. Selected Papers from an IIASA International Meeting on Long-Term Fluctuations in Economic Growth: Their Causes and Consequences, Held in Weimar, GDR, June 10-14, 1985. IIASA International Institute for Applied Systems Analysis, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 450 str.
- Vasko, Tibor (1985): Preface. In: Vasko, Tibor (editor) (1985): The Long-Wave Debate. Selected Papers from an IIASA International Meeting on Long-Term Fluctuations in Economic Growth: Their Causes and Consequences, Held in Weimar, GDR, June 10-14, 1985. IIASA International Institute for Applied Systems Analysis, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 450 str., str. V-XI
- Vasko, Tibor, Ayres, Robert U., Fontvieille, Louis (editors) (1990): Life Cycles and Long Waves. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 312 str.
- Vasko, Tibor, Ayres, Robert U. (1990): Introduction. In: Vasko, Tibor, Ayres, Robert U., Fontvieille, Louis (editors) (1990): Life Cycles and Long Waves. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 312 str., str. V-XI
- Vymezení vybraných prognostických pojmu (Pracovní pomůcka). Federální ministerstvo pro technický a investiční rozvoj, Praha, květen 1971, 34 str.
- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): Úloha vizi v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1971): Zeman, Miloš: Úvod do výzkumu budoucnosti. Březen 1971, 110 str.
- Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
- Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6
- Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídání. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18
- Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35
- Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Listy. Časopis československé socialistické opozice č.5/1989, říjen 1989, str. 37-39
- Zeman, Miloš (1990): Konec pseudoproblému. In: Národní hospodářství č. 7 / 1990, str. 32-34
- Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992
- Zeman, Miloš, Bauer, Jan (1995): Zpověď bývalého prognostika. Dekon, Praha, ISBN 80-85814-23-4, 211 str.
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, ktorá v roku 1991 nevyšla. Horizont, Praha

- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr, Jüngling, Petr (2001): Tak pravil Miloš Zeman aneb Prognostikovo pozdní odpoledne. Votobia, Praha, 2001, ISBN 80-7220.104-2, 139 str.
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha, 344 str.
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr (2012): Zpověď informovaného optimisty. Rozhovor s Petrem Žantovským. Nakladatelství Čas, ISBN 978-80-87470-85-5, 221 str.

VYBRANÉ PROFILY

MILOŠ ZEMAN A ROZVOJ FUTUROLÓGIE V ČESKOSLOVENSKU

Úvod

Miloš Zeman patrí k zakladateľom a priekopníkovi rozvoja futurologie v Československu. Významne prispel k rozvoju futurologického myslenia v Československu a k jej organizačnému a inštitucionálnemu zastrešeniu. Venoval sa futurologii a prognostike. Napísal a vydal prvý úvod do futurologie v Československu. Publikoval množstvo článkov a publikácií, venovaných futurologii, prognostike, vede a predvídaní a výskumu budúcnosti. Miloš Zeman používal rôzne názvy pre vedu o budúcnosti. Najčastejšie používal pojem futurologia, čo znamená veda o budúcnosti. V období normalizácie, keď bol pojem futurologia nežiadúci, používal Miloš Zeman pojmy prognostika, výskum budúcnosti, veda o predvídaní, veda o budúcnosti a ďalšie. Vždy však išlo o tú istú vedu o budúcnosti, a teda o futurologiu.

Štúdium a futurologia

Miloš Zeman sa narodil 28 septembra 1944 v Kolíne v Protektoráte Čechy a Morava. V rokoch 1959 až 1963 študoval na Strednej ekonomickej škole v Kolíne. V rokoch 1965 až 1969 študoval na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej v Prahe. Napísal vyše 500 stranovú diplomovú prácu s názvom Futurologie a budoucnost. Od roku 1969 vyčoval prognostiku na Vysokej škole ekonomickej v Prahe.

Futurologická spoločnosť

V roku 1968 bola z podnetu Miloša Zemana v Prahe založená Futurologická spoločnosť (býva uvádzaná tiež ako Československá futurologická spoločnosť), ktorá vznikla z bývalého študentského futurologického klubu⁵⁵. Táto bola koncom roku 1970 zrušená.

21. marca 1968 založili študenti Vysokej školy ekonomickej v Prahe Futurologický klub. 19. augusta vznikla z tohto klubu Futurologická spoločnosť ako kolektívny člen Socialistickej akadémie v Prahe. Prvým predsedom Futurologickej spoločnosti sa stal spolužiak Miloša Zemana a študent Vysokej školy ekonomickej Vladimír Opatrný⁵⁶. Miloš Zeman vykonával funkciu podpredsedu a Ota Šulc bol vedeckým tajomníkom Futurologickej spoločnosti.

Futurologická spoločnosť mala teda v čase vzniku nasledovných funkcionárov:

- Vladimír Opatrný – predseda spoločnosti
- Miloš Zeman – podpredseda spoločnosti
- Ota Šulc – vedecký tajomník spoločnosti

⁵⁵ Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981, Potuček, Martin (2004): 3. Prognózování ve světě a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia

⁵⁶Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírom Opatrným. deník.cz, 8.3.2013

V septembri 1968 vydala táto Futurologická spoločnosť Deklaráciu Futurologickej spoločnosti (The Futurological Society – A Declaration)⁵⁷.

V tejto deklarácii boli vymenované aktivity, ktorým sa chcela Futurologická spoločnosť venovať:

- Organizácia prednáškového cyklu o futurologii pre širšie publikum. Postupné rozširovanie prednáškového programu na univerzitnej pôde.
- Organizácia heuristických diskusií a seminárov pre členov Futurologickej spoločnosti.
- Publikovanie periodických futurologických časopisov a kníh.
- Vytvorenie a vybudovanie informačného centra a futurologickej knižnice.
- Vypracovanie expertných správ a oponentúr dlhodobých projektov špecializovaných organizácii.
- Vypracovanie prvých návrhov a metodologických štúdií.
- Kontakt s medzinárodne prominentnými osobnosťami futurologickej vedy a vzájomná výmena informácií vrátane vypracovaných prognóz s futurologickými inštitúciami v rozvinutých priemyselných krajinách.⁵⁸

V rámci Futurologickej spoločnosti mal pracovať stály tím, ktorý sa mal zaoberať základným výskumom na poli futurologie⁵⁹. Úvodný materiál, ktorý bol spracovaný pre tento stály tím publikoval Miloš Zeman v roku 1969 v štvrtom čísle Filozofického časopisu pod názvom Futurologie a filosofie⁶⁰.

13. až 15. decembra 1968 sa konal v Kroměříži prvý celoštátny seminár českých a slovenských futuroológov, na ktorom bol prezentovaný materiál Československo 1985-2000, ktorý bol spracovaný pre túto konferenciu⁶¹. Futurologická spoločnosť pripravovala vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely) v spolupráci s Výskumným ústavom priemyslu a stavebníctva a ministerstvom techniky⁶².

V roku 1969 Miloš Zeman obhájil na záver štúdia na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej v Prahe diplomovú prácu s názvom Futurologie a budoucnost. Táto práca mala rozsah 500 strán.

Projekt dlhodobej prognózy Československo 1985-2000

Miloš Zeman v článku Futurologie a filosofie uvádza tri etapy vypracovania dlhodobej makroprognózy Československo 1985-2000, ktoré Futurologická spoločnosť zamýšľala realizovať⁶³:

1. etapa – vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely)
2. etapa – pokus o historickú verifikáciu vypracovaného simulačného modelu tzv. predvídanie minulosti
3. etapa – pokus o vypracovanie konkrétnej makroprognózy Československo 1985-2000, ktorá mala slúžiť ako oponentská alternatíva dlhodobého plánu.

Vydávanie futurologickej literatúry

V rokoch 1968 a 1969 vydal Miloš Zeman ako člen a zakladateľ Futurologickej spoločnosti dva zväzky Futurologického zborníku⁶⁴, ktorý obsahoval informácie a rešerše o zahraničných

⁵⁷Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Köln, Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin, F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968

⁵⁸Tamtiež.

⁵⁹Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filozofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filozofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532

⁶⁰Tamtiež.

⁶¹Tamtiež.

⁶²Tamtiež.

⁶³Tamtiež.

⁶⁴Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Praha, Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Praha

futurologických teóriách a konceptoch. V roku 1969 vydal Miloš Zeman spolu s ďalším českým futurologom a prognostikom Otom Šulcom krátky 30-stranový Futurologický slovníček⁶⁵. V roku 1971 vydal Miloš Zeman prvý úvod do futurologie v Československu pod názvom Úvod do výskumu budúcnosti. Táto publikácia mala spolu 110 strán ide o ojedinelé, ale prakticky neznáme dielo Miloša Zemana, ktoré sa dnes nenachádza v žiadnej knižnici v Českej republike a takisto ani na Slovensku. V roku 1986 publikoval Miloš Zeman stručný náčrt vedy o predvídaní pod názvom Veda o predvídaní⁶⁶ v zborníku Niektoré problémy prognózovania vedy, ktorý vydal Kabinet teórie vedy a prognóz Výpočtového strediska SAV v rámci prác na Súhrnnej prognóze rozvoja Slovenska do roku 2010.

Úvod do výskumu budúcnosti

V marci 1971 vydal Miloš Zeman 110 stranovú publikáciu Úvod do výskumu budúcnosti⁶⁷. Ide o prvý úvod do futurologie, vydaný v Československu. Miloš Zeman sa v úvode publikácie odvoláva na prácu „jednej z prvých prognostických skupín v ČSSR – medziodborového tímu „Teoretické základy komplexných spoločenských projektov“⁶⁸. V jednotlivých častiach publikácie sa potom odvoláva na viaceré publikácie tohto medziodborového tímu. Samotná publikácia je potom rozdelená na štyri časti. Obsah publikácie je nasledovný:

Predhovor

- I. Všeobecné otázky
 1. Prečo vedecké predvídanie ?
 2. Čo je budúcnosť ?
 3. Budúcnosť ako zmena.
 4. Možná budúcnosť.
 5. Odstrašujúca budúcnosť.
 6. Utópia versus veda o budúcnosti.
 7. Budúcnosť ako systém.
- II. Exploratívny prístup.
 1. Podstata exploratívneho prístupu.
 2. Príklady.
 3. Základné metódy.
- III. Normatívny prístup.
 1. Podstata normatívneho prístupu.
 2. Príklady.
 3. Základné metódy.
- IV. Spätnoväzobný prístup.
 4. Podstata spätnoväzobného prístupu.
 5. Príklady.
 6. Základné metódy.

Záverom.

Komplexné prognostické modelovanie

Od roku 1971 sa rozvoju prognostických modelov a metód venovala organizácia Sportpropag, kde bolo zriadené Oddelenie komplexného prognózovania. Český prognostik a futuroológ Miloš Zeman v rámci tohto oddelenia rozvíjal metódu Komplexného prognostického modelovania KPM, ktorej vytvorenie bolo inšpirované systémovou dynamikou Jaya Forrestera. Metóda KPM bola popísaná

⁶⁵ Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna

⁶⁶ Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídaní. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18

⁶⁷ Zeman, Miloš (1971): Úvod do výskumu budúcnosti. 120 str.

⁶⁸ Tamtiež.

v roku 1981 v publikácii Modelování společenských systémů metodou KPM, ktorej autormi bol Vladimír Fajfr, Fedor Gál, Martin Potuček a Miloš Zeman⁶⁹.

V roku 1983 bol Oddelením komplexného prognózovania Sportpropagu vydaný zborník článkov o metodológii výskumu budúcnosti pod názvom Metodologické problémy spoločenskovedného výskumu budúcnosti⁷⁰. Editorom zborníku bol český sociológ Miroslav Flek⁷¹. Publikovanie tohto zborníka bolo vtedajším politickým režimom vyhodnotené ako negatívne a oddelenie Sportpropagu bolo zrušené.

Miloš Zeman neskoršie pracoval vo viacerých inštitúciách a od roku 1990 v Prognostickom ústave SAV. Po vstupe do politiky sa už futuroológii a prognostike nevenoval. Iba občas sa vyjadroval k problémom budúcnosti vo viacerých svojích knihách. Miloš Zeman sa neskoršie stal predsedom vlády Českej republiky a dva krát bol zvolený za prezidenta Českej republiky.

Záver

Miloš Zeman urobil nepochybné kus práce k položeniu základov futurologie v Československu a aj jeho zásluhou sa futurologia rozvíjala aj v nepriaznivých podmienkach vtedajšieho politického systému.

Vybraná bibliografia - Miloš Zeman

Diplomová práca

Zeman, Miloš (1969): Futurologie a budoucnost. Diplomová práce. Národohospodářská fakulta, Vysoká škola ekonomická, Praha

Knihy

- Šebelík, Ján, Zeman, Miloš (1988): Simulační model zemědělského podniku. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 143 str.
- Zeman, Miloš (1989): Analytické a simulační hry na počítačovom modelu. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, ISBN 80-85000-48-2, 88 str.
- Zeman, Miloš (1991): Naše posttotalitní krize a její možná východiska. Alternativy, Praha, 82 str.
- Zeman, Miloš, Bauer, Jan (1995): Zpověď bývalého prognostika. Dekon, Praha, ISBN 80-85814-23-4, 211 str.
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, ktorá v roku 1991 nevyšla. Horizont, Praha
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr, Jüngling, Petr (2001): Tak pravil Miloš Zeman aneb Prognostikovo pozdní odpoledne. Votobia, Praha, 2001, ISBN 80-7220.104-2, 139 str.
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha, 344 str.
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr (2012): Zpověď informovaného optimisty. Rozhovor s Petrem Žantovským. Nakladatelství Čas, ISBN 978-80-87470-85-5, 221 str.

Štúdie a zborníky

- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna, Praha, 29 str.
- Zeman, Miloš (1971): Úvod do výskumu budoucnosti. 120 str.
- Zeman, Miloš (1975): Komplexní prognostické modelování. Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR. Praha, 104 str.
- Zeman, Miloš (1977): Prognostika a řízení. Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR. Praha, 88 str.
- Zeman, Miloš (1980): Hypotetika. Oddelení komplexního modelování. Sportpropag, Praha
- Fajfr, Vladimír, Gal, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Oddelení komplexního modelování. Sportpropag, Praha, 474 str.

⁶⁹ Fajfr, Vladimír, Gal, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddelení komplexního modelování. Sportpropag

⁷⁰ Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedného výskumu budúcnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Praha : Sportpropag. Oddelení komplexního modelování

⁷¹ Tamtiež.

- Zeman, Miloš (1985): Úvod do systémovej prognostiky. Príručky specialisty. Sv. 8. Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR. Praha, 87 str.
- Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. (Sborník statí). Zpracoval kolektiv auturu. Dum techniky ČSVTS, Praha, 141 str.

Články v časopisoch a zborníkoch

- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): Úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a politická ekonomie. In: Politická ekonomie č. 6 / 1969, Ročník 17, str. 481-490
- Zeman, Miloš, Šulc, Ota (1970): Sovětska prognostika o budoucnosti (perspektivy futurologie). In: Hospodářské noviny č. 17 / 1970, ročník 13, str. 11
- Zeman, Miloš (1970): K budoucnosti ekonomických systémů. In: Politická ekonomie č.12 / 1970, str. 1089 – 1100
- Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
- Zeman, Miloš (1974): Remarks on Teratological Forecasting Models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6/1974, str. 209-217
- Zeman, Miloš (1979): Three Generations of Forecasting Methods. In: Prace Naukoznawcze i Prognostyczne, 4/1979
- Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav, Zeman, Miloš (1983): Několik slov závěrem. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1984): Forecasting Modelling by Means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, str. 105-133
- Zeman, Miloš (1986): K problematice přechodu mezi aktuálním a potenciálním v prognostických modelech. Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. (Sborník statí). Zpracoval kolektiv auturu. Dum techniky ČSVTS, Praha, 141 str., str. 71-80
- Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídání. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1986): Prognostické modelování metodou KPM. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 68-84
- Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35
- Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Listy. Časopis československé socialistické opozice č.5/1989, říjen 1989, str. 37-39
- Zeman, Miloš (1990): Konec pseudoproblému. In: Národní hospodářství č. 7 / 1990, str. 32-34
- Zeman, Miloš (1990): Vlastní životopis. In: Mladý svět č.41 / 1990, str. 5
- Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992

Rozhovory

- Zeman, Milos (1989): Prognostika jako systém včasného varování. Rozhovor s Ing. Milošem Zemanem. In: Lidová demokracie. 1. prosinec 1989
- Zeman, Miloš, John, Radek, Beniak, Luboš (1990): Prognostik má byť nepopulárni. Rozhovor s Milošem Zemanem. In: Mladý svet č.41 / 1990, str. 5-7

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Andersson, Jenny (2012): The Great Future Debate and the Struggle for the World. In: American Historical Review. Volume 117, Issue 5, 1 December 2012, Str. 1411–1430
- Andersson, Jenny, Rindzevičiūtė, Eglė (editors) (2015): The Struggle for the Long Term in Transnational Science and Politics. Forging the Future. Routledge, New York, London
- Andersson, Jenny (2018): The Future of the World. Futurology, Futurists, and the Struggle of the Post-Cold War Imagination. Oxford University Press, Oxford, United Kingdom
- Ještě jeden živorní příběh Miloše Zemana. Zeman znovu 2018. Kancelář Miloše Zemana kandidáta na prezidenta České republiky. Praha 2018
- Návrh stanov Futurologického klubu. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 26
- Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv auturu. Praha: Dum techniky ČSVTS
- Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981
- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): Úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1971): Úvod do výzkumu budoucnosti.
- Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
- Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6
- Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídaní. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18
- Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35
- Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9

- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Listy. Časopis československé socialistické opozice č.5/1989, říjen 1989, str. 37-39
- Zeman, Milos (1989): Prognostika jako systém včasného varování. Rozhovor s Ing. Milošem Zemanem. In: Lidová demokracie. 1. prosinec 1989
- Zeman, Miloš, John, Radek, Beniák, Luboš (1990): Prognostik má byt nepopulární. Rozhovor s Milošem Zemanem. In: Mladý svět č.41 / 1990, str. 5-7
- Zeman, Miloš (1990): Konec pseudoproblému. In: Národní hospodářství č. 7 / 1990, str. 32-34
- Zeman, Miloš (1991): Naše posttotalitní krize a její možná východiska. Alternativy, Praha, 82 str.
- Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992
- Zeman, Miloš, Bauer, Jan (1995): Zpověď bývalého prognostika. Dekon, Praha, ISBN 80-85814-23-4, 211 str.
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, ktorá v roku 1991 nevyšla. Horizont, Praha
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr, Jüngling, Petr (2001): Tak pravil Miloš Zeman aneb Prognostikovo pozdní odpoledne. Votobia, Praha, 2001, ISBN 80-7220.104-2, 139 str.
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha, 344 str.
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr (2012): Zpověď informovaného optimisty. Rozhovor s Petrem Žantovským. Nakladatelství Čas, ISBN 978-80-87470-85-5, 221 str.

OTA ŠULC A ROZVOJ FUTUROLÓGIE V ČESKOSLOVENSKU

Úvod

Ota Šulc patří k zakladatelům a priekopníkovi futurologie v Československu. Významne prispel k rozvoju futurologického myslenia v Československu. Venoval sa futurologii a prognostike. Pravidelne sa zúčastňoval medzinárodných futurologických konferencií, na ktorých aktívne vystupoval. Publikoval množstvo článkov a publikácií, venovaných futurologii a výskumu budúcnosti.

Ota Šulc sa narodil v roku 1932. Pôsobil ako ekonóm, prognostik a futuroológ. Pôsobil na Vysokej škole ekonomickej v Prahe. Bol spoluzakladateľom Československej futurologickej spoločnosti. Bol členom redakčnej rady prognostického časopisu Trend – Prognostické informácie.

Československá futurologická spoločnosť

V roku 1968 bola z podnetu Miloša Zemana v Prahe založená Futurologická spoločnosť (býva uvádzaná tiež ako Československá futurologická spoločnosť), ktorá vznikla z bývalého študentského futurologického klubu⁷². Táto bola koncom roku 1970 zrušená. Jedným zo zakladateľov Futurologickej spoločnosti bol aj Ota Šulc, ktorý tu vykonával funkciu vedeckého tajomníka.

21. marca 1968 založili študenti Vysokej školy ekonomickej v Prahe Futurologický klub. 19. augusta vznikla z tohto klubu Futurologická spoločnosť ako kolektívny člen Socialistickej akadémie v Prahe. Prvým predsedom Futurologickej spoločnosti sa stal spolužiak Miloša Zemana a študent Vysokej školy ekonomickej Vladimír Opatrný⁷³. Miloš Zeman vykonával funkciu podpredsedu a Ota Šulc bol vedeckým tajomníkom Futurologickej spoločnosti.

Futurologická spoločnosť mala teda v čase vzniku nasledovných funkcionárov:

Vladimír Opatrný – predseda spoločnosti

Miloš Zeman – podpredseda spoločnosti

Ota Šulc – vedecký tajomník spoločnosti

⁷² Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981, Potuček, Martin (2004): 3. Prognóza ve světe a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia

⁷³Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírom Opatrným. deník.cz, 8.3.2013

V septembri 1968 vydala táto Futurologická spoločnosť Deklaráciu Futurologickej spoločnosti (The Futurological Society – A Declaration)⁷⁴.

V tejto deklarácii boli vymenované aktivity, ktorým sa chcela Futurologická spoločnosť venovať:

- Organizácia prednáškového cyklu o futurologii pre širšie publikum. Postupné rozširovanie prednáškového programu na univerzitnej pôde.
- Organizácia heuristických diskusií a seminárov pre členov Futurologickej spoločnosti.
- Publikovanie periodických futurologických časopisov a kníh.
- Vytvorenie a vybudovanie informačného centra a futurologickej knižnice.
- Vypracovanie expertných správ a oponentúr dlhodobých projektov špecializovaných organizácii.
- Vypracovanie prvých návrhov a metodologických štúdií.
- Kontakt s medzinárodne prominentnými osobnosťami futurologickej vedy a vzájomná výmena informácií vrátane vypracovaných prognóz s futurologickými inštitúciami v rozvinutých priemyselných krajinách.⁷⁵

V rámci Futurologickej spoločnosti mal pracovať stály tím, ktorý sa mal zaoberať základným výskumom na poli futurologie⁷⁶. Úvodný materiál, ktorý bol spracovaný pre tento stály tím publikoval Miloš Zeman v roku 1969 v štvrtom čísle Filozofického časopisu pod názvom Futurologie a filosofie⁷⁷.

13. až 15. decembra 1968 sa konal v Kroměříži prvý celoštátny seminár českých a slovenských futuroológov, na ktorom bol prezentovaný materiál Československo 1985-2000, ktorý bol spracovaný pre túto konferenciu⁷⁸. Futurologická spoločnosť pripravovala vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely) v spolupráci s Výskumným ústavom priemyslu a stavebníctva a ministerstvom techniky⁷⁹.

Miloš Zeman v článku Futurologie a filosofie uvádza tri etapy vypracovania dlhodobej makroprognózy Československo 1985-2000, ktoré Futurologická spoločnosť zamýšľala realizovať⁸⁰:

- etapa – vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely)
- etapa – pokus o historickú verifikáciu vypracovaného simulačného modelu tzv. predvídanie minulosti
- etapa – pokus o vypracovanie konkrétnej makroprognózy Československo 1985-2000, ktorá mala slúžiť ako oponentská alternatíva dlhodobého plánu.

Vydávanie futurologickej literatúry

V roku 1969 vydal Ota Šulc spolu s Milošom Zemanom krátky 30-stranový Futurologický slovníček⁸¹. Ota Šulc v roku 1970 vydal publikáciu prezentujúcu názory na futurologiu vo svete a v Československu pod názvom Problémy výskumu budúcnosti – Názory na futurologiu ve svete a u nás⁸². Ota Šulc vydal už v čase normalizácie dve knižné publikácie slovníkového charakteru, ktoré boli venované prognostike. V podstate šlo o príručky futurologie, ale vzhľadom na ideologické obmedzenia používal Šulc namiesto termínu futurologia termín prognostika. Prvou publikáciou bola

⁷⁴Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Köln, Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin, F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968

⁷⁵Tamtiež.

⁷⁶Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filozofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filozofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532

⁷⁷Tamtiež.

⁷⁸Tamtiež.

⁷⁹Tamtiež.

⁸⁰Tamtiež.

⁸¹Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna

⁸²Šulc, Ota (1970): Problémy výskumu budúcnosti. Názory na futurologiu ve svete a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení

Abeceda prognostiky⁸³, ktorú vydal v roku 1976. V roku 1987 potom vydal knihu Prognostika od A do Z⁸⁴. V roku 1989 vydal Ota Šulc ešte publikáciu Informace v prognostické činnosti⁸⁵, ktorá obsahovala stručný úvod do prognostiky. Šulcová Abeceda prognostiky a Prognostika od A do Z sú dodnes základnými príručkami, ktoré obsahujú základné informácie pre výskum budúcnosti a dodnes nebola vydaná žiadna podobná publikácia

Účast' na medzinárodných futurologických konferenciách

Ota Šulc sa pravidelne prakticky často ako jediný zástupca Československa zúčastňoval medzinárodných futurologických konferencií, publikoval v zahraničných futurologických časopisoch a komunikoval so zahraničnými kolegami, zaoberajúcimi sa futurologiou a prognostikou.

Záver

Ota Šulc výrazne prispel k rozvoju futurologie v Československu a svojimi knižnými publikáciami prispel k vytvoreniu znalostnej základne futurologie a prognostiky.

Vybraná bibliografia – Ota Šulc

Knihy

- Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha
Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha
Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha, 156 str.

Odborné publikácie a články

- Šulc, Ota (1968): Futurologie. Přehled literatury a informací. Státní knihovna ČSSR, Ústřední ekonomická knihovna v Praze 3, Praha 3, 34 str.
Šulc, Oto (1968): Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. A Study in Social Technology. Report 061-237-4571 Manchester Business School, University of Manchester, July 1968, 41 str.
Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna, Praha
Šulc, Oto (1969): A Methodological Approach to the Integration of Technological and Social Forecasts. In: Technological Forecasting 1/1969, American Elsevier Publishing Company, Inc., New York, New York, 1969, str. 105-108
Šulc, Oto (1969): Interactions Between Technological and Social Changes. A forecasting model. In: Futures, September 1969, str. 402-407
Šulc, Ota (1969): Předvídání a společenské vědy. In: Sociologický časopis č. 4/1969, Ročník 5, str. 414-417
Šulc, Ota (1969): Prognóza uzlových problémů československé vědy. In: Trend. č. 1/1989
Šulc, Ota (1970): Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve světě a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení
Šulc, Ota (1970): A Methodology of Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. In: International Future Research Conference Committee (editor): Challenges from the Future. Proceedings of the International Future Research Conference. Volume 2, Japan Society of Futurology. Kodansha, Tokyo, 1970, str. 159-164
Šulc, Ota (1973): Futures Research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973
Šulc, Ota (1973): K možnostem prognostického přístupu při výzkumu socialistického způsobu života. In: Sociologický časopis č. 6/1973, Ročník 9, str. 644-654
Šulc, Ota (1974): Expertní metody v prognostice. UVTEI, Praha, 105 str.
Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha
Šulc, Ota (1977): Methodology of forecasting complex development processes of the scientific and technological revolution. Centre for the Study of Science, Technology, and Development, Council of Scientific and Industrial Research, New Delhi, 46 str.

⁸³ Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha

⁸⁴ Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha

⁸⁵ Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

- Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 30, Issue 3, November 1986
- Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha, 156 str.
- Šulc, Ota (1989): Reflexe k X. světové konferenci WFSF v Pekingu. In: Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 52-55
- Suša, Oleg, Šulc, Ota (1976): Ke kritice buržoazní futurologie. Interní bulletin - Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV. Šešit 44. Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha, 108 str.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Andersson, Jenny (2012): The Great Future Debate and the Struggle for the World. In: American Historical Review. Volume 117, Issue 5, 1 December 2012, Str. 1411–1430
- Andersson, Jenny, Rindzevičiūtė, Eglė (editors) (2015): The Struggle for the Long Term in Transnational Science and Politics. Forging the Future. Routledge, New York, London
- Andersson, Jenny (2018): The Future of the World. Futurology, Futurists, and the Struggle of the Post-Cold War Imagination. Oxford University Press, Oxford, United Kingdom
- Návrh stanov Futurologického klubu. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 26
- Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv autorů. Praha: Dum techniky ČSVTS
- Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981
- Šulc, Ota (1968): Futurologie. Přehled literatury a informací. Státní knihovna ČSSR, Ústřední ekonomická knihovna v Praze 3, Praha 3, 34 str.
- Šulc, Oto (1968): Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. A Study in Social Technology. Report 061-237-4571 Manchester Business School, University of Manchester, July 1968, 41 str.
- Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna, Praha
- Šulc, Oto (1969): A Methodological Approach to the Integration of Technological and Social Forecasts. In: Technological Forecasting 1/1969, American Elsevier Publishing Company, Inc., New York, New York, 1969, str. 105-108
- Šulc, Oto (1969): Interactions Between Technological and Social Changes. A forecasting model. In: Futures, September 1969, str. 402-407
- Šulc, Ota (1969): Předvídání a společenské vědy. In: Sociologický časopis č. 4/1969, Ročník 5, str. 414-417
- Šulc, Ota (1969): Prognóza uzlových problémů československé vědy. In: Trend. č. 1/1989
- Šulc, Ota (1970): Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve světě a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení
- Šulc, Ota (1970): A Methodology of Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. In: International Future Research Conference Committee (editor): Challenges from the Future. Proceedings of the International Future Research Conference. Volume 2, Japan Society of Futurology. Kodansha, Tokyo, 1970, str. 159-164
- Šulc, Ota (1973): Futures Research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973
- Šulc, Ota (1973): K možnostem prognostického přístupu při výzkumu socialistického způsobu života. In: Sociologický časopis č. 6/1973, Ročník 9, str. 644-654
- Šulc, Ota (1974): Expertní metody v prognostice. UVTEI, Praha, 105 str.
- Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha

- Šulc, Ota (1977): Methodology of forecasting complex development processes of the scientific and technological revolution. Centre for the Study of Science, Technology, and Development, Council of Scientific and Industrial Research, New Delhi, 46 str.
- Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 30, Issue 3, November 1986
- Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1989): Informace v prognostickej činnosti. UVTEI, Praha, 156 str.
- Šulc, Ota (1989): Reflexe k X. svetovej konferencii WFSF v Pekingu. In: Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 52-55
- Suša, Oleg, Šulc, Ota (1976): Ke kritice buržoazní futurologie. Interní bulletin - Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV. Šešit 44. Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha, 108 s
- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): Úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1971): Úvod do výzkumu budoucnosti.

OTA KLEIN A ROZVOJ FUTUROLÓGIE V ČESKOSLOVENSKU

Úvod

Ota Klein bol popredným predstaviteľom prognostického a futurologického myslenia v Československu. Bol zástupcom vedúceho autorského kolektívu pod vedením Radovana Richtu, ktorý spracoval a vydal štúdiu Civilizácia na rázcestí, ktorá je dodnes vysoko hodnotená u nás i v zahraničí. Bol tiež spoluautorom referátu, ktorý bol prednesený na prvej svetovej futurologickej konferencii. Napriek jeho predčasnej smrti je možné Ota Kleina považovať za jedného z predstaviteľov československej futurologickej školy.

Významným medzníkom rozvoja myslenia o budúcnosti v Československu bolo práve vypracovanie a následné publikovanie štúdie Civilizácia na rázcestí, ktorá dosiahla pomerne veľkú a prevažne pozitívnu medzinárodnú odozvu a je dodnes považovaná za klasické dielo futurologickej a prognostickej literatúry. Ota Klein sa na vypracovaní tohto diela výrazne podieľal.

Ota Klein sa narodil 21. februára 1921 v Prahe a zomrel 19. 9. 1968 pri automobilovej nehode neďaleko Paríža vo Francúzsku, keď sa vracal domov z konferencie vo francúzskom Cerisy-la-Salle, z ktorej bol odvolaný následkom udalostí vo vtedajšom Československu. Ota Klein bol novinárom, sociológom a prekladateľom. Bol tiež prognostikom a futuroológom.

Civilizácia na rázcestí

Ota Klein sa podieľal na vypracovaní štúdie Civilizácia na rázcestí, kde pôsobil ako zástupca vedúceho autorského kolektívu Radovana Richtu. Civilizácia na rázcestí bol výsledný výstup jedného z troch tímov spoločenských vedcov, ktorí pripravovali reformu v Československu. Boli to tímy ekonomický pod vedením Ota Šika, politický pod vedením Zdenka Mlynára a vedeckotechnický pod vedením Radovana Richtu.

V roku 1965 bola vytvorená 23 členná interdisciplinárna pracovná skupina pri Filozofickom ústave ČSAV pre vypracovanie štúdie zaoberajúcej sa spoločenskými a ľudskými súvislosťami vedeckotechnickej revolúcie. Na jej čelo bol vymenovaný český filozof Radovan Richta a jedným zo zástupcov bol ďalší český filozof Ota Klein. Výsledky práce tejto pracovnej skupiny sa stali základom prvej československej publikácie zaoberajúcej sa budúcim vývojom spoločnosti a civilizácie.

V roku 1966 bola na základe výsledkov uvedenej pracovnej skupiny spracovaná a vydaná publikácia československého autorského kolektívu vedeného českým filozofom Radovanom Richtom nazvaná *Civilizácia na rozcestí*⁸⁶, ktorá vyšla v troch vydaniach v českom jazyku a v jednom vydaní v slovenskom jazyku a bola preložená do viacerých cudzích jazykov⁸⁷.

Československo na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii

Výťah z publikácie *Civilizácia na rozcestí* spracovali štyria členovia autorského kolektívu tejto publikácie, a to Radovan Richta, Ota Klein, Bedřich Levčik a Irena Dubská a Bedřich Levčik ho predniesol ako referát na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii v nórskom Oslo pod názvom *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution - Perspektíva vedecko-technickej revolúcie*⁸⁸. Na konferencii sa z vtedajšieho Československa zúčastnili Ota Klein a Bedřich Levčik⁸⁹. Tento referát bol neskôr publikovaný v knižnej publikácii príspevkov z konferencie *Mankind 2000*, ktorej editormi boli futuroológovia Robert Jungk a Johan Galtung⁹⁰. Preklad tohto referátu bol publikovaný v posmrtno vydanéj publikácii Ota Kleina *Životní styl a moderní civilizace*⁹¹.

Záver

Ota Klein sa napriek svojej predčasnej smrti zapísal ako jeden z tvorcov prognostického a futurologického myslenia v Československu.

Vybraná bibliografia - Ota Klein

Knihy

- Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha
- Richta, Radovan a kolektív (1966): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan a kolektív (1967): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta Radovan a kolektív (1969): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta, Radovan (1969): *Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta Radovan (Hrsg.) (1971): *Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts*. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan (2017): *Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. Routledge, 372 str

⁸⁶ Richta Radovan a kolektív (1967): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Nakladatelství Svoboda, Praha, Richta Radovan a kolektív (1969): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Svoboda, Praha, 1969, 420 str.

⁸⁷ Richta, Radovan (1969): *Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. International Arts and Sciences Press, Prague, 372 str., Richta Radovan (Hrsg.) (1971): *Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts*. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt, 427 str.

⁸⁸ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London, Klein, Ota (1969): *Perspektiva vědeckotechnické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčik a R.Richta)*. Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha

⁸⁹ Levčik, Bedřich, Klein, Ota (1968): *Futurologický kongres v Oslo*. In: *Sociologický časopis* č.2/1968

⁹⁰ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London

⁹¹ Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha

Články a zborníky

- Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966
- Levčík, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968
- Klein, Ota (1968): Revolution scientifique et technique et style de vie. In: L'homme et la société. N.9 / 1968, str. 7-28
- Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969
- Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota (1969): Perspektiva vědecko-technické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčík a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Klein, Ota, Zeleny, Jindrich (2011): Dynamics of Change: Leadership, the Economy, Organizational Structure, and Society. In: Farrel, R. Barry (editor) (2011): Leadership in East European Communism, 1945-1970. Aldine Transaction, New Brunswick, London, str. 199-223

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966
- Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969
- Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota (1969): Perspektiva vědecko-technické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčík a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota, Zeleny, Jindrich (2011): Dynamics of Change: Leadership, the Economy, Organizational Structure, and Society. In: Farrel, R. Barry (editor) (2011): Leadership in East European Communism, 1945-1970. Aldine Transaction, New Brunswick, London, str. 199-223
- Richta, Radovan a kolektiv (1966): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966
- Richta, Radovan a kolektiv (1967): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968
- Richta, Radovan (1968): Za dr. Otou Kleinem. In: Sociologický časopis č. 6/1968, Ročník 4, str. 752
- Richta, Radovan a kolektiv (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta, Radovan (1969): Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Richta, Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechthaim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

- Richta, Radovan (2017): *Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. Routledge, 372 str.
- Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: *Social Studies of Science*. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981

RADOVAN RICHTA A A ROZVOJ FUTUROLOGIE V ČESKOSLOVENSKU

Úvod

Radovan Richta bol popredným predstaviteľom prognostického a futurologického myslenia v Československu. Bol vedúcim autorského kolektívu, ktorý spracoval a vydal štúdiu *Civilizácia na rázcestí*, ktorá je dodnes vysoko hodnotená u nás i v zahraničí. Bol tiež spoluautorom referátu, ktorý bol prednesený na prvej svetovej futurologickej konferencii. Napriek ideologickým limitom obdobia normalizácie, jeho dielo významne ovplyvnilo rozvoj spoločenských vied v Československu. Richtu je možno považovať za jedného z predstaviteľov československej futurologickej školy.

Významným medzníkom rozvoja myslenia o budúcnosti v Československu bolo vypracovanie a následné publikovanie štúdie *Civilizácia na rázcestí*, ktorá dosiahla pomerne veľkú a prevažne pozitívnu medzinárodnú odozvu a je dodnes považovaná za klasické dielo futurologickej a prognostickej literatúry.

Radovan Richta sa narodil 6. 6. 1924 a zomrel 21. 7. 1983. Bol českým sociológom, prognostikom a futuroológom. Pôsobil ako riaditeľ Ústavu pre filozófiu a sociológiu ČSAV v Prahe. Od roku 1972 bol riadnym členom ČSAV.

Civilizácia na rázcestí

V roku 1965 bola vytvorená 23 členná pracovná skupina pri Filozofickom ústave ČSAV pre vypracovanie štúdie zaoberajúcej sa spoločenskými a ľudskými súvislosťami vedeckotechnickej revolúcie. Na jej čelo bol vymenovaný český filozof Radovan Richta a jedným zo zástupcov bol ďalší český filozof Ota Klein. Výsledky práce tejto pracovnej skupiny sa stali základom prvej československej publikácie zaoberajúcej sa budúcim vývojom spoločnosti a civilizácie.

V roku 1966 bola na základe výsledkov uvedenej pracovnej skupiny spracovaná a vydaná publikácia československého autorského kolektívu vedeného českým filozofom Radovanom Richtom nazvaná *Civilizácia na rázcestí*⁹², ktorá vyšla v troch vydaniach v českom jazyku a v jednom vydaní v slovenskom jazyku a bola preložená do viacerých cudzích jazykov⁹³.

V roku 1972 vydal Radovan Richta s kolektívom knižnú publikáciu v nemčine pod názvom *Technický pokrok a industriálna spoločnosť – Technische Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*⁹⁴. Predhovor k tejto knihe napísal zakladateľ futurologie Ossip K. Flechtheim, ktorý ho nazval *Pražská jar a budúcnosť - Der Prager Frühling und die Zukunft*⁹⁵.

Československo na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii

Výťah z publikácie *Civilizácia na rázcestí* spracovali štyria členovia autorského kolektívu tejto publikácie, a to Radovan Richta, Ota Klein, Bedřich Levčik a Irena Dubská a Bedřich Levčik ho

⁹²Richta Radovan a kolektív (1967): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Nakladatelství Svoboda, Praha, Richta Radovan a kolektív (1969): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Svoboda, Praha, 1969, 420 str.

⁹³Richta, Radovan (1969): *Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. International Arts and Sciences Press, Prague, 372 str., Richta Radovan (Hrsg.) (1971): *Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts*. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt, 427 str.

⁹⁴ Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

⁹⁵ Flechtheim, Ossip K. (1972): *Der Prager Frühling und die Zukunft*. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

predniesol ako referát na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii v nórskom Oslo pod názvom The Prospective of the Scientific and Technological Revolution - Perspektíva vedecko-technickej revolúcie⁹⁶. Na konferencii sa z vtedajšieho Československa zúčastnili Ota Klein a Bedřich Levčik⁹⁷. Tento referát bol neskôr publikovaný v knižnej publikácii príspevkov z konferencie Mankind 2000, ktorej editormi boli futuroológovia Robert Jungk a Johan Galtung⁹⁸. Preklad tohto referátu bol publikovaný v posmrtno vydanéj publikácii Ota Kleina Životní styl a moderní civilizace⁹⁹.

Prognóza Československo 2000

V 70-ych rokoch bola vypracovaná dlhodobá prognóza Československo 2000 – prognóza vývoja československej spoločnosti. Túto prognózu vypracoval tím pod vedením Radovana Richtu¹⁰⁰. Táto prognóza nebola verejne publikovaná. Ota Šulc uvádza, že bola vydaná v roku 1980 v ČSAV prognóza pod názvom Československo 2000 – prognóza vývoja socialistickej spoločnosti do roku 2000¹⁰¹¹⁰².

Záver

Radovan Richta svojim dielom Civilizácia na rázcestí vytvoril nadčasovú štúdiu, ktorej hodnota v čase vzniku najmä z politických dôvodov nebola docenená. Pri 50-om výročí tejto publikácie bol jej anglický preklad znovu vydaný v poprednom vydavateľstve De Gruyter¹⁰³, čo je nepochybne uznaním kvalít tejto štúdie.

Vybraná bibliografia – Radovan Richta

Knihy

- Richta, Radovan a kolektív (1966): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan a kolektív (1967): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta Radovan a kolektív (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Richta, Radovan (2017): Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. Routledge, 372 str

Články a zborníky

- Richta, Radovan (1966): Povah a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966
- Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968

⁹⁶ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London, Klein, Ota (1969): Perspektiva vědeckotechnické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčik a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha

⁹⁷ Levčik, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968

⁹⁸ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London

⁹⁹ Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha

¹⁰⁰ Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017

¹⁰¹ Československo 2000 – prognóza vývoje socialistickej spoločnosti do roku 2000. ČSAV, Praha, 1980 – uvedené v Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

¹⁰² Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

¹⁰³ Richta, Radovan (2017): Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. Routledge, 372 str

- Richta, Radovan (1968): Za dr. Otou Kleinem. In: Sociologický časopis č. 6/1968, Ročník 4, str. 752
- Richta Radovan a kolektív (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta, Radovan (1969): Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969
- Richta Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Richta, Radovan (1974): Scientific and Technological Revolution and Prospects of Social Development. VIII. World Congress of Sociology, Toronto, August 19th – 24th 1974, 40 str.
- Richta, Radovan (2017): Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. Routledge, 372 str

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966
- Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969
- Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota (1969): Perspektiva vědecko-technické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčík a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota, Zeleny, Jindrich (2011): Dynamics of Change: Leadership, the Economy, Organizational Structure, and Society. In: Farrel, R. Barry (editor) (2011): Leadership in East European Communism, 1945-1970. Aldine Transaction, New Brunswick, London, str. 199-223
- Richta, Radovan a kolektív (1966): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966
- Richta, Radovan a kolektív (1967): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968
- Richta, Radovan (1968): Za dr. Otou Kleinem. In: Sociologický časopis č. 6/1968, Ročník 4, str. 752
- Richta Radovan a kolektív (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta, Radovan (1969): Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969

- Richta Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Richta, Radovan (1974): Scientific and Technological Revolution and Prospects of Social Development. VIII. World Congress of Sociology, Toronto, August 19th – 24th 1974, 40 str.
- Richta, Radovan (2017): Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. Routledge, 372 str.
- Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017
- Rocca, Gordon L. (1981): “A Second Party in Our Midst“: The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981

FRANTIŠEK PETRÁŠEK A ROZVOJ FUTUROLÓGIE V ČESKOSLOVENSKU

Úvod

František Petrášek bol veľkou osobnosťou českej a československej futurológie, rozvoju ktorej venoval veľké úsilie a obrovské množstvo času a energie. Podarilo sa mu položiť základy futurológie v čase, keď spoločnosť a politika boli orientované na krátke časové horizonty a presadzovanie záujmu o budúcnosť vyžadovalo obrovské úsilie a silu osobnosti. František Petrášek mal oboje, bol veľkou osobnosťou a zároveň vynaložil obrovské úsilie pre vybudovanie základov futurológie a jej rozvoj po roku 1989. František Petrášek bol vynikajúcim pedagógom, o čom svedčia desiatky absolventov Vysokej školy ekonomickej, ktorých viedol pri spracovaní diplomových prác, rovnako ako aj množstvo absolventov, ktorí so záujmom navštevovali jeho prednášky a semináre. František Petrášek bol však predovšetkým veľkým človekom, ktorý do toho, čo robil, vkladal celé svoje srdce. Pre množstvo ľudí bolo stretnutie s pánom docentom Františkom Petráškom obrovským zážitkom a preto vždy radi navštevovali podujatia, ktoré organizoval. Ľudský a priateľský prístup docenta Františka Petráška spolu s jeho odbornými vedomosťami a kvalitami položili základy futurológie a futurologického myslenia v Českej republike, rovnako ako predtým v Československu.

Vzdelanie

František Petrášek sa narodil 18. novembra 1934 v Prahe. V rokoch 1952 až 1956 študoval na matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe a diplomovú prácu na tému Teorie vyvolávacího procesu obhájil v roku 1956 na Katedre fyziky pevných látok. V rokoch 1962 až 1968 absolvoval aspirantské štúdium v odbore ekonomika priemyslu na Vysokej škole ekonomickej v Prahe, kde v roku 1968 obhájil kandidatskú prácu na tému Příspěvek k prognostice empirických věd a jejich společenského účinku. V rokoch 1970 až 1972 absolvoval doktorské štúdium na filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe v odbore logika a doktorskú prácu obhájil v roku 1972 na Katedre logiky na tému Gnoselogický mechanismus empirické přírodovědy.

Pedagóg

František Petrášek pracoval v rokoch 1957 až 1967 ako asistent a neskôr ako odborný asistent na katedre technológie Vysokej školy ekonomickej v Prahe. V rokoch 1967 až 1969 pracoval ako výskumný a vedecký pracovník Výskumného ústavu ekonomiky priemyslu a stavebníctva pri Vysokej škole ekonomickej v Prahe. V rokoch 1970 až 1976 pracoval ako výskumný pracovník na Ústave pre ekonomiku a riadenie vedeckotechnického rozvoja v Prahe. V rokoch 1977 až 1980 pôsobil v Poľsku, kde pracoval ako výskumný pracovník a docent na Osrodku badań prognostycznych (Centrum prognostických výskumov) pri Polytechnike Wroclawskej (Wroclaw University of

Technology) vo Wroclavi. Toto centrum bolo založené v roku 1971. Tu sa venoval výskumu teoretických základov prognostických aktivít. V rokoch 1981 až 1984 pracoval ako referent na Úrade prezídia Československej akadémie vied pre metodické vedenie prognostických rozborov vykonávaných členmi vedeckých kolégií. V rokoch 1984 až 1990 pracoval ako vedecký pracovník Kabinetu metód plánovania Ekonomického ústavu ČSAV. Od roku 1991 až do svojej smrti v roku 2014 pracoval ako docent hospodárskej politiky Vysoké školy ekonomickej v Prahe, kde pôsobil na Národohospodárskej fakulte. Prednášal a vyučoval Základy hospodárskej prognostiky a Základy metodológie štúdií budúcnosti.

Futuroológ

František Petrášek bol predovšetkým prognostikom a futuroológom. V roku 1981 vypracoval pre Oddelenie KPM (Komplexného prognostického modelovania) organizácie Sportporopag štúdiu Východiska metodológie prognózování pro řízení inovačních procesů. Intenzívne sa prognostikou a futuroológiou zaoberal od roku 1984. V septembri 1984 bola založená Odborná sekcia prognostiky (OSP) Mestského výboru Komitétu pre vedecké riadenie ČSVTS Praha. V rámci tejto odbornej sekcie prognostiky František Petrášek organizoval podujatia, prednášky, semináre a konferencie a vydával časopis – spravodaj s názvom Prognostika. Vydával tu tiež zborníky z konferencií Aktuálne otázky prognostiky. Túto Odbornú sekciu prognostiky možno považovať za predchodcu Občianskej futurologickej spoločnosti a konferencie Aktuálne otázky prognostiky za predchodcu medzinárodného kolokvia Koncipovanie budúcnosti v Európe.

Futurologické aktivity

V roku 1990 sa František Petrášek podieľal na založení Občianskej futurologickej spoločnosti OFS. Vykonával funkciu predsedu OFS od roku 1990 až do roku 2014. Každé dva roky ako predseda OFS organizoval medzinárodné futurologické kolokvium Koncipování budoucnosti v Evropě. Spolu zorganizoval 12 ročníkov tohoto futurologického kolokvia.

František Petrášek sa zaoberal najmä metodológiou prognózovania a futurologie. Presadzoval špecificky koncept občianskej futurologie a rovnako aj koncept anticipatívneho vládnutia, ktorý bol založený na využívaní futurologie a futurologických poznatkov pre podporu politického rozhodovania. Futurologiu a jej metodologické nástroje chápal ako nástroje pre podporu politického rozhodovania. Organizoval futurologické rozpravy v podobe diskusných seminárov k témam vzťahujúcim sa k budúcnosti a k problémom súčasnosti.

Publikačná a vydavateľská činnosť

Pred rokom 1989 vydával časopis Prognostika. Spolu vydal 7 čísel tohoto časopisu. Založil a vydával časopis Dialógy s budúcnosťou - Futurologická revue, kde vykonával funkciu šéfredaktora. Spolu vydal 9 čísel tohoto časopisu. Editoval a vydával zborníky z kolokvií Koncipování budoucnosti v Evropě.

Svoje celoživotné skúsenosti z rozvoja futurologie zhrnul v roku 2009 v knižnej monografii Futurologická studia, ktorej základom je jeho koncepcia anticipatívneho vládnutia a rozhodovania, využívajúceho futurologiu ako podporný nástroj pri rozhodovaní o budúcom vývoji ekonomiky a spoločnosti. Presadzoval tiež koncept občianskej futurologie, ktorá by umožňovala participáciu občana na riešení problémov budúcnosti. Bol autorom viacerých knižných publikácií a niekoľko desiatok článkov k problematike prognózovania a futurologie. Spolupracoval s Radou vlády ČR pre sociálnu a ekonomickú stratégiu (RASES) a Centrom pre ekonomické a sociálne stratégie CESES FSV UK pri príprave Vízie rozvoja Českej republiky do roku 2015, pre ktorú spracoval podkladovú štúdiu.

Založenie Občianskej futurologickej spoločnosti

Bol členom prípravného výboru, ktorý zvolal prvé členské zhromaždenie Občianskej futurologickej spoločnosti OFS, ktoré sa konalo v Prahe 6. júna 1990. OFS bola právne zaregistrovaná 29. 6. 1990. OFS bola ustanovená ako nezávislá, nezisková a dobrovoľná organizácia s cieľom

kultivácie predvídavého myslenia a koncipovania a riešenia problémov budúcnosti. Stanovy OFS boli aktualizované 15. 2. 1996 členským zhromaždením OFS. Špecifickou charakteristikou OFS je jej občianskosť, ktorá umožnila spojiť odbornú diskusiu s občianskou angažovanosťou. František Petrášek zorganizoval 12 ročníkov medzinárodného futurologického kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě, väčšinou v spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Prahe a v roku 2006 v spolupráci s Centrom pre ekonomické a sociálne stratégie Fakulty sociálnych vied Univerzity Karlovej v Prahe. Na kolokviu vystúpilo mnoho významných odborníkov z oblasti futurologie a prognózovania. Medzi nimi boli napr. Robert Jungk, Pentti Malaska, Bart van Steenberg, Mika Mannermaa, Peter C. Bishop, Peter H. Metler, Juha Kaskinen, Jan Waszkiewicz, Roman Galar, Tadeusz Zipser a ďalší.

Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti

V roku 1991 sa podieľal na založení Medziuniverzitného strediska štúdií budúcnosti, ktoré viedol až do ukončenia jeho činnosti v roku 1997. Náplňou tohoto strediska bola organizácia spolupráce v oblasti futurologie medzi jednotlivými univerzitami v rámci Československa a neskoršie aj medzi univerzitami v Čechách a na Slovensku. Spolu s týmto strediskom bola založená futurologická knižnica, kde bola sústredená literatúra z odboru futurologie plus študentské práce na tému budúcnosti. Stredisko a knižnica boli umiestnené v budove Vysokej školy ekonomickej na Černej ulici v Prahe. Doc. PhDr. František Petrášek, CSc. zomrel 25. marca 2014.

Záver

František Petrášek významne prispel k položeniu základov futurologie ako vedy o budúcnosti v Československu a zanechal po sebe veľké futurologické dielo, na ktoré budú môcť záujemcovia o skúmanie budúcnosti ešte dlho nadväzovať.

Vybraná bibliografia – František Petrášek

Knihy

- Petrášek, František, Kroupa, Vladimír a kol. (1964): Základy fyziky. Fyzikální základy průmyslových výroby pro ekonomy a hospodářské pracovníky. Práce, Praha, 1964, 263 str.
- Petrášek, František (1988): Hospodářsky účelné prognózování - východiska metodologie. Academia, Praha, 1988, 112 str.
- Petrášek, František (1992): Základy hospodářské prognostiky. Určeno pro studenty všech fakult. Část I. Vysoká škola ekonomická, Praha, 1992, 83 str.
- Petrášek, František (1994): Základy hospodářské prognostiky. Část I. Vysoká škola ekonomická, Praha, 1994, ISBN 80-7079-281-7, 112 str.
- Petrášek, František (1997): Základy hospodářské prognostiky. Vysoká škola ekonomická, Praha, 1997, ISBN 80-7079-872-6, 143 str.
- Petrášek, František (2009): Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha, 2009, ISBN 9788024515175, 272 str.

Kandidátská dizertačná práca

- Petrášek, František (1968): Příspěvek k prognostice empirických věd a jejich společenského účinku. Vysoká škola ekonomická, Praha, 1968

Zborníky

- Aktuální problémy prognostiky. (Odborná redakce František Petrášek, Miloš Zeman, Hermína Mékutová). Dům techniky ČSVTS 1986, Praha, 1986
- Aktuální problémy prognostiky '88. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Dům techniky ČSVTS, Praha, 1988
- Koncipování budoucnosti v Evropě. Upravený přepis zvukového záznamu z mezinárodního kolokvia pořádaného Občanskou futurologickou společností společně s Akademií J. A. Komenského ve dnech 6. a 7. května 1991 v Jílovišti u Prahy. Meziuniverzitní program studií budoucnosti Sdělení č. 1 / 1992, Středisko MPSB, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 1992, 54 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '97. Designing the Future in Europe '97. Sborník příspěvků ze 4. mezinárodního kolokvia „Koncipování budoucnosti v Evropě '97 pořádaného Občanskou futurologickou společností za štědrého sponzorského přispění Nadace Konráda Adenauera, Centra pro

demokracii a svobodné podnikaní a s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 16. - 20. června 1997 v Praze. Redaktor : František Petrášek. Občanská futurologická společnost, Praha, 1997, 120 str.

Koncipování budoucnosti v Evropě '99. Designing the Future in Europe '99. Sborník příspěvku z 5. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě '99 pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 7. a 8. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková, Miluška Hlinovská. Občanská futurologická společnost, Praha, 1999, 74 str.

Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvku z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 132 str.

Koncipování budoucnosti v Evropě 2003. Sborník příspěvku ze 7. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 8. až 10. září 2003 v Praze. Redakce sborníku: František Petrášek, Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2004, ISBN 80-903440-0-3, 178 str.

Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klínek, Ivan (editoři) (2010): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, 170 str.

Učebné texty

Petrášek, František (1969): Metodologie programování v oblasti vědy a techniky. Učební text pro postgraduální studium. Vysoké učení technické, Brno, 26 str.

Petrášek, František (1975): Metodologické základy prognózování vědeckotechnického rozvoje. Učební text pro PGS ÚTMŘ. Ústav teorie a metod řízení strojírenské výroby, Fakulta strojní, VUT, Brno, 1975, 105 str.

Dráb, Zdeněk, Petrášek, František, Žádný, Ivo (1977): Systémové pojetí prognostiky. Dům techniky ČSVTS Praha, Praha, 1977

Výzkumné správy

Petrášek, František (1968): Příspěvek k prognostice empirických věd a jejich společenského účinku. Výzkumná zpráva č.19, VÚEPS, Praha, 1968

Petrášek, František (1970): Příspěvek k rozboru kritérií řízení vědy. Výzkumná zpráva č.19b, VÚEPS, Praha, 1970

Petrášek, F., Skalina P., Zíka, O. (1972): Základy systematického prognózování vědeckotechnického rozvoje. Část II. Výzkumná zpráva č. 1022/72, UVTR, Praha, 1972

Petrášek, F., Skalina P., Machová, V..(1973): Základy systematického prognózování vědeckotechnického rozvoje. Část III. Výzkumná zpráva č. 806/73, UVTR, Praha, 1973

Petrášek, František (1981): Východiska metodologie prognózování pro řízení inovačních procesů. Výzkumná zpráva. Oddělení KPM, SPORTPROPAG, Praha 1981

Petrášek, František (1983): K výsledkům anketního šetření v systému vedoucích pracovníků vědeckotechnického rozvoje. Prognostická činnost a její informačního zabezpečení. Dům techniky ČSVTS, Brno, 109 str.

Petrášek, František (1983): Studie procesu prognózování – rozbor stavu na vedoucích pracovištích vědeckotechnického rozvoje v čs. národním hospodářství. Výzkumná zpráva EÚ ČSAV, Praha 1983

Petrášek, František (1983): Prognózování v národním hospodářství. Výzkumná práce EÚ ČSAV, Praha 1983

Články

Petrášek, František (1969): Prognostika empirických věd. In: Sociologický časopis č. 2 / 1969, str. 150-155

Petrášek, František (1976): "K otázce smyslu prognóz rozvoje vědy a techniky v procesu národohospodářského plánování." In: Trend č.6 / 1976, str. 6-11

Petrášek, František (1978): On the Interpretation of Forecasting Object as a Developmental Factor. In: Prace naukoznawcze i prognostyczne. Nr. 1 (18) / 1978, Politechnika Wroclaw, Wroclaw, 1978, str. 41-51

Petrášek, František (1982): "K metodologii řízení národního hospodářství – reflexe z oblasti prognostiky." In: Politická ekonomie č.10 / 1982, str. 1047-1058

Petrášek, František (1985): "O východiscích usměrňování prognostické činnosti v národním hospodářství." In: Trend č.1 / 1985, str. 1-7

- Petrášek, František (1987): Je prognostika zvláštní profesí? In: Prognostika č.1 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 3-8
- Petrášek, František, Šebelík, Jan (1987): Ze světa prognostiky. In: Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 52-55
- Petrášek, František (1987): Způsob myšlení a prognózování. In: Prognostika č.3 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 24-30
- Petrášek, František (1988): Co jsme slyšeli o budoucnosti... In: Prognostika č.4 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 38-42
- Petrášek, František (1988): Úvod. In: Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Dům techniky ČSVTS, Praha, 1988
- Petrášek, František (1989): Kde jsou základy prognostického umění? Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 30-36
- Petrášek, František (1993): Milý čtenáři, jde o Vaši budoucnost. In: Dialogy s budoucností. Futurologická revue. č. 1 / 1993, Občanská futurologická společnost, Praha, Pressconsult a.s., Praha, 1993, 62 str., str. 1-2
- Petrášek, František (1993): Od idee ke společenské instituci pro studium budoucnosti. In: Dialogy s budoucností. Futurologická revue. č. 2 / 1993, Občanská futurologická společnost, Praha, Pressconsult a.s., Praha, 1993, 68 str., str. 5-18
- Petrášek, František (1993): Způsob myšlení a prognózování. In: Dialogy s budoucností. Futurologická revue. č. 2 / 1993, Občanská futurologická společnost, Praha, Pressconsult a.s., Praha, 1993, 68 str., str. 48-50
- Petrášek, František (1995): Potřebujeme studia budoucnosti? Hospodářské noviny, 28.8.1995
- Petrášek, František (1995): Futurologie jako inspirace politiku. In: Mezinárodní politika číslo 11 / 1995, ročník XIX, ISSN 0543-7962, str. 14-16
- Petrášek, František (1995): Doslov. In: Babič, Igor (1995): Úvod do prostorové ekonomiky. CERM, Brno, 104 str.
- Petrášek, František (1996): Futurologie pro politickou praxi. In: Dialogy s budoucností. Futurologická revue. č. 7 / 1996, Občanská futurologická společnost, Praha, 1996, ISSN 1210-0487, 38 str., str. 9-15
- Petrášek, František (1996): Od idee ke společenské instituci pro studium budoucnosti. Futurologie jako všespolečenské hnutí. In: Klinec, Ivan, Majtán, Michal (editori): Civilizácia a budúcnosť. Almanach Futurologickej spoločnosti na Slovensku. 1990-1996. Futurologická spoločnosť na Slovensku, Bratislava, Júl 1996, 256 str., str. 56-59
- Petrášek, František (1997): Future Oriented Policymaking in the European Calendar. In: Koncipování budoucnosti v Evropě '97. Designing the Future in Europe '97. Sborník příspěvku ze 4. mezinárodního kolokvia „Koncipování budoucnosti v Evropě '97 pořádaného Občanskou futurologickou společností za štědrého sponzorského příspěvní Nadace Konráda Adenauera, Centra pro demokracii a svobodné podnikání a s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 16. - 20. června 1997 v Praze. Redaktor : František Petrášek. Občanská futurologická společnost, Praha, 1997, 120 str., str. 20-28
- Petrášek, František (1997): Hledání politických řešení globálních problému. In: Mezinárodní politika číslo 1 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 4-6
- Petrášek, František (1997): O naší občanské futurologické společnosti. In: Mezinárodní politika číslo 3 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 35-37
- Petrášek, František (1999): Předmluva. In: Koncipování budoucnosti v Evropě '99. Designing the Future in Europe '99. Sborník příspěvku z 5. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě '99 pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 7. a 8. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková, Miluška Hlinovská. Občanská futurologická společnost, Praha, 1999, 74 str., str. 5-7
- Petrášek, František (2000): Východiska metodologie strategického výhledu. In: Sborník analytických studií Strategický program sociálního a ekonomického rozvoje České republiky. Rada vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii. Praha, únor 2000, str. 7-27

- Petrášek, František (2001): Futures Studies in the Czech Republic. In: Nováky, Erzsébet, Varga, Viorica Ramba, Koszegi, Mária Kalas (editors) (2001): Futures Studies in the European Ex Socialist Countries. World Futures Studies Federation, UNESCO, Futures Studies Centre, Budapest University of Economic and Public Administration, Budapest, 2001, ISBN 963 503 263 3, 211 str., str. 44-57
- Petrášek, František (2002): Předmluva. In: Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvku z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 132 str., str. 9-11
- Petrášek, František (2002): O kulturním významu představ o budoucnosti. In: Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvku z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 131 str., str. 28-35
- Petrášek, František (2002): Předvídaté rozhodování v hospodářské politice. In: Šaroch, Stanislav a kolektiv (2002): Vybrané kapitoly z hospodářské politiky. Národohospodářská fakulta Vysoké školy ekonomické v Praze, Vysoká škola ekonomická, Praha 2002, ISBN 80-245-0297-6, str. 215-228
- Petrášek, František (2003): Prognostická praxe v českých zemích před rokem 1989. Praha, říjen 2003, 33 str.
- Petrášek, František (2004): Předmluva. In: Koncipování budoucnosti v Evropě 2003. Sborník příspěvku ze 7. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 8. až 10. září 2003 v Praze. Redakce sborníku: František Petrášek, Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2004, ISBN 80-903440-0-3, 178 str., str. 3
- Petrášek, František (2004): Vědomí stálosti a proměnnosti v politické praxi. In: Koncipování budoucnosti v Evropě 2003. Sborník příspěvku ze 7. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 8. až 10. září 2003 v Praze. Redakce sborníku: František Petrášek, Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2004, ISBN 80-903440-0-3, 178 str., str. 12-17
- Petrášek, František (2004): Forecasting and Decision - Making: a Permanent Problem. In: Potuček, Martin, Nováček, Pavel, Slintáková, Barbora (editors) (2004): The First Prague Workshop on Futures Studies Methodology. CESES FSV UK, Praha 2004, 127 str., str. 85-90
- Petrášek, František (2008): O anticipaci a formách lidského jednání. In: Samson, Ivo, Čírtková, Ludmila, Topinka, Daniel, Joch, Roman, Hvižďala, Karel, Bělohorský, Václav, Milén, Petr, Petrášek, František, Kuška, Martin: ECCE HOMO. (NE)MOCNÝ HRÁČ ZITŘKA. Česko-slovenská konference s mezioborovým dialogem. Sborník. ČASP Česká asociace studentu psychologie, Olomouc, 2008, ISBN 978-80-270-6026-9, 96 str., str. 70-76
- Petrášek, František (2010): Futurologická studia jako pramen informací pro formulaci politických problémů. In: Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2010): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, 170 str., str. 107-124
- Petrášek, František (2010): Designing the Future in Europe: a story of one international colloquium. In: Kuklinski, Antoni, Muszynsky, Janisla, Roman, Grzegorz, Waskiewicz, Jan (Editors) (2010): Europa Quo Vadis? Wroclaw: Lower Silesian Conference. Marshal's Office of Lower Silesia, Lower Silesian Foundation for Regional Development, Wroclaw, Poland, 2010, ISBN 978-83-932287-0-6, 321 str., str. 193-202
- Petrášek, František (2010): Proslov k oslavě dvacátého výročí založení Občanské futurologické společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 10. 12. 2010, 4 str.
- Petrášek, František (2012): Futurologické myšlení jako podpora politických rozhodnutí. In: Iveta Pauhofová a kolektiv (2012): Paradigmy změn v 21. století. Hľadanie kontúr v mozaike. Ekonomický ústav SAV, Bratislava, 2012, ISBN 978-80-7144-194-6, 240 str., str. 58-77, 221-222
- Petrášek, František (2013): O naší společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 19. 1. 2013, 2 str.
- Petrášek, František (2013): Futurologické studie ve společenské praxi. Občanská futurologická společnost, Praha, 20. 1. 2013, 11 str.
- Petrášek, František (2014): Předmluva. In: Koncipování budoucnosti v Evropě 2013. Sborník příspěvků z 12. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2013 konaného 21 a 22 listopadu 2013 na

Vysoké školy ekonomické v Praze. Redakce sborníku: Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2014, 95 str., str. 5-6

Rozhovor

František Petrášek, Martin Soldát (2015): Dialog o transformaci s Františkem Petráškem. Rozhovor Martina Soldáta s Františkem Petráškem. Fenomén Transformace. Čtyřicáté deváté číslo šestiúhelníku 9 / 2015. Revue Prostor, Přítomnost – společenská revue, Institut pro péči o kulturní a intelektuální dědictví o.s., str. 3-15

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Klinec, Ivan, Majtán, Michal (editori) (1996): Civilizácia a budúcnosť. Almanach Futurologickej spoločnosti na Slovensku. 1990-1996. Futurologická spoločnosť na Slovensku, Bratislava, Júl 1996, 256 str.
- Klinec, Ivan (2015): František Petrášek – človek, pedagóg, futuroológ (1934-2014). In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 2-6
- Klinec, Ivan (2015): František Petrášek – vybraná bibliografia. In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 8-14
- Petrášek, František (1988): Hospodářsky účelné prognózování - východiska metodologie. Academia, Praha, 1988, 109 str.
- Petrášek, František (1996): Od ideje ke společenské instituci pro studium budoucnosti. Futurologie jako všespoločenské hnutí. In: Klinec, Ivan, Majtán, Michal (editori): Civilizácia a budúcnosť. Almanach Futurologickej spoločnosti na Slovensku. 1990-1996. Futurologická spoločnosť na Slovensku, Bratislava, Júl 1996, 256 str., str. 56-59
- Petrášek, František (1997): Základy hospodářské prognostiky. Vysoká škola ekonomická, Praha, 1997, ISBN 80-7079-872-6, 143 str.
- Petrášek, František (1997): O naši občanské futurologické společnosti. In: Mezinárodní politika číslo 3 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 35-37
- Petrášek, František (2001): Futures Studies in the Czech Republic. In: Nováky, Erzsébet, Varga, Viorica Ramba, Koszegi, Mária Kalas (editors) (2001): Futures Studies in the European Ex Socialist Countries. World Futures Studies Federation, UNESCO, Futures Studies Centre, Budapest University of Economic and Public Administration, Budapest, 2001, ISBN 963 503 263 3, 211 str., str. 44-57
- Petrášek, František (2003): Prognostická praxe v českých zemích před rokem 1989. Praha, říjen 2003, 33 str.
- Petrášek, František (2009): Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha, 2009, ISBN 9788024515175, 272 str.
- Petrášek, František (2010): Futurologická studia jako pramen informací pro formulaci politických problémů. In: Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2010): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, 170 str., str. 107-124
- Petrášek, František (2010): Designing the Future in Europe: a story of one international colloquium. In: Kuklinski, Antoni, Muszynsky, Janisla, Roman, Grzegorz, Waskiewicz, Jan (Editors) (2010): Europa Quo Vadis? Wrocław: Lower Silesian Conference. Marshal's Office of Lower Silesia, Lower Silesian Foundation for Regional Development, Wrocław, Poland, 2010, ISBN 978-83-932287-0-6, 321 str., str. 193-202
- Petrášek, František (2010): Proslov k oslavě dvacátého výročí založení Občanské futurologické společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 10. 12. 2010, 4 str.

- Petrášek, František (2012): Futurologické myšlení jako podpora politických rozhodnutí. In: Iveta Pauhofová a kolektiv (2012): Paradigmy zmien v 21. storočí. Hľadanie kontúr v mozaike. Ekonomický ústav SAV, Bratislava, 2012, ISBN 978-80-7144-194-6, 240 str., str. 58-77, 221-222
- Petrášek, František (2013): O naši spoločnosti. Občanská futurologická spoločnosť, Praha, 19. 1. 2013, 2 str.
- František Petrášek, Martin Soldát (2015): Dialog o transformaci s Františkem Petrášekem. Rozhovor Martina Soldáta s Františkem Petrášekem. Fenomén Transformace. Čtyřicáté deváté číslo šesitu 9 / 2015. Revue Prostor, Přítomnost – společenská revue, Institut pro péči o kulturní a intelektální dědictví o.s., str. 3-15

PRÍLOHY

Príloha č.1

FRANTIŠEK PETRÁŠEK: PROSLOV K OSLAVĚ DVACÁTÉHO VÝROČÍ ZALOŽENÍ OBČANSKÉ FUTUROLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Oslavujeme výročí jedné z občanských iniciativ, které se rodily v době rozmachu občanského i občanského uvědomění po rozpadu systému totalitních vlád ve střední Evropě koncem osmdesátých let minulého století. Je to oslava iniciativy zvláštní, založené na zájmu jednotlivců o předvídatelné myšlení při rozhodování o jejich činnostech. Není proto ani divu, že její vznik u nás historicky souvisel s nespokojeností obyvatel s informačním selháváním totalitních vlád, a že tyto vlády kladly nositelům futurologických iniciativ odpor.

Občanská futurologická společnost vznikla z dlouhodoběji se konstituující a zprvu neveřejné iniciativy jednotlivců. Byla ustavena na prvním členském shromáždění konaném v Radiopaláci v Praze na Vinohradech dne 6. června 1990, které svolal přípravný výbor (ve složení: doc. Ing. Dagmar Marhulová, CSc., Ing. Hermína Měkutová, CSc., PhDr. František Petrášek, CSc., PhDr. Martin Potůček, CSc., JUDr. Josef Schorcht, ing. Jiří Vraný a Ing. Miloš Zeman). Tento výbor, ustavený v listopadu 1989 z řad odborníků zájmově spjatých s futurologickým uvažováním, vypracoval návrh jejího organizačního řádu. Projednání řádu a jeho přijetí tímto členským shromážděním umožnily, že OFS byla dne 29. 6. 1990 právně zaregistrována jako jedna z prvních nezávislých občanských organizací s celostátní působností, které vznikaly po listopadové revoluci v tehdejší Československé federativní republice. Jejím posláním se staly, cituji tento řád: „kultivace předvídatelného myšlení a odstraňování zábran, které ho ve společnosti tlumí“. Jako základní metodu plnění takového poslání zvolila OFS činnost vzdělávací a osvětovou, když řád uvádí: „Při plnění svého poslání bude OFS vyvíjet iniciativu ve vzdělávání a osvětě občanů zaměřenou na osvojování metod výzkumu budoucnosti a postupů předvídatelného uvažování“.

Zakladatelé si byli vědomi, že vzdělávací funkce nově vznikající organizace jí vtiskuje charakter dlouhodoběji a univerzálněji působící občanské iniciativy a činí její společenský úspěch závislým na kvalitě znalostí a zkušeností těch, kdo výzkum budoucnosti a začleňování jeho výsledků do rozhodování obyvatel vykonávají. Opět zde cituji řád: „OFS chce chránit zájmy svých členů a vytvořit pro ně svou činností fórum nezávislé na činnosti politických stran“ a rovněž „svou činností chce OFS vytvářet základnu pro uplatnění dosud neoficiálně angažovaných jednotlivců ze všech odborných oblastí výzkumu budoucnosti, a to ve prospěch demokratické společnosti“. Řád byl dne 21. března 1996 za účelem souladu s požadavky na právní subjektivitu OFS v nově vzniklé České republice novelizován a je platný dodnes.

Činnost OFS se ovšem při plnění zmíněného poslání musela přizpůsobovat v uplynulých dvaceti letech změnám zájmů a chování obyvatel v nových podmínkách demokraticky organizovaného veřejného života a souběžně se vyrovnávat se změnami v myšlení i chování obyvatel vyvolanými

globálnymi civilizačnými procesy. Bylo to období poměrně rychlých změn původu obyvatelských nejistot a i změn potřeb představ o budoucnosti. Ke společenské poptávce po průzkumu budoucích inovačních příležitostí se přidružovala ve stále rozsáhlejší míře poptávka manažerů a politiků po takovém výzkumu budoucnosti, který napomáhá zmenšovat rozhodovací nejistoty týkající se změn způsobů vzájemného soužití obyvatel a jejich soužití s okolní přírodou. OFS byla tak postavena před úkol podpořit nové směry futurologického výzkumu i jeho metodologie a zaměřit vzdělávací a osvětové úsilí nejen na technickou a ekonomickou veřejnost, ale mnohem intenzivněji se věnovat veřejnosti manažerské a politické, řečeno v současném manažerském žargonu, věnovat pozornost i průzkumu možných budoucích forem vládnutí a odpovídajícím projektům změn společenské techniky, organizace kooperací i změn poslání společenských institucí.

Již první měsíce činnosti OFS potvrdily představu, že plnit takto pojaté poslání nebude snadné. První komplikací byl odchod řady aktivních členů OFS do nově vznikajících demokratických institucí, kde se počali zabývat řešením naléhavých operativních manažerských problémů. Většina z nich se sporadicky účastnila jejich aktivit i nadále, avšak jejich soustavnou činnost ve prospěch poslání OFS jsme jako členové postrádali již od konce roku 1990.

Druhou překážkou byly nové nároky na znalosti týkající se naukového a metodologického zázemí činnosti OFS. Zatímco metodologie předvídání byla celosvětově rozvíjená pro řešení inovační politiky podnikatelů a vlád po celou druhou polovinu minulého století a byla v době ustavení OFS již odpovídajícím způsobem literárně i pedagogicky zpracována, takže bylo jen otázkou, jak u nás postupovat při přejímání odpovídajících světových zkušeností a poznatků, byla metodologie předvídání, užitečná pro řešení problémů politických, před dvaceti lety, a do značné míry je tak tomu dodnes, „v plenkách“ a péče o ni byla a je rozptýlena po akademických institucích působících po celém světě. Plnění poslání OFS v této situaci vyžadovalo proto i účast jejích členů na výzkumném úsilí spojeném s budováním naukového zázemí pro takto moderní futurologii a s hledáním a budováním nových a z hlediska společenské praxe zcela netradičních cest zavádění představ o budoucí skutečnosti do rozhodovací praxe.

Předsednictvo OFS se ještě v roce 1990 rozhodlo umístit ji z uvedených důvodů na akademickou půdu, na které bude schopna snáze a dlouhodoběji plnit své vzdělávací a osvětové funkce. To se podařilo jejím umístěním do Akademie Jana Ámose Komenského na Malé Straně. Zde byl zřízen její první sekretariát, založeny byly i základy katedry pro výuku studií budoucnosti a počaly její pravidelné futurologické klubové rozpravy k aktuálním tématům. V r. 1991 zde vznikl i první český futurologický časopis *Dialogy s budoucností*, určený jako aperiodicky vycházející futurologická revue naší veřejnosti. Vycházel až do r. 2001, byl strukturován do řady rubrik, kolportován do široké veřejnosti a jeho čísla vyžadují čtenáři navštěvující knihovny v naší republice dodnes. S organizačním a finančním přispěním Akademie J. A. Komenského uspořádala OFS své první mezinárodní futurologické kolokvium „Koncipování budoucnosti v Evropě“ v roce 1991. Toto třídní setkání našich a zahraničních futurologicky orientovaných odborníků, politiků a myslitelů bylo natolik úspěšné, že nalezlo i ohlas v širší veřejnosti a formou mezinárodního bienále pokračuje, byť již ve skromnější formě, dodnes.

V roce 1991 došlo k užšímu propojení činnosti OFS s výzkumnou a pedagogickou vysokoškolskou aktivitou, a to formou spolupráce s Vysokou školou ekonomickou v Praze. Právě na této škole vzniklo již od konce šedesátých let pomyslné podhoubí pro futurologicky angažované hnutí. Vzájemné spojení zájmů OFS a VŠE manifestovalo v r. 1992 umístěním sekretariátu OFS na tuto vysokou školu a založením Střediska Meziuniverzitního programu studií budoucnosti jako společné instituce OFS a VŠE. Byla zde založena první specializovaná futurologická knihovna se studovnou a Středisko zahájilo projektové řízení integrativních studií obsahu aktuálních politických problémů na českých a slovenských vysokých školách.

Postupně tak byla organizována vícedisciplinární a víceoborová setkání těch, kteří určitý vybraný aktuální rozhodovací problém ve své denní praxi sice pocítovali, avšak zpravidla neměli dosud možnost vzájemně komunikovat při jeho řešení. Podpora takovýmto integrativně vedeným studiím praktických problémů, při kterých se hojně využívá metodologie studií budoucnosti, přišla již v prvním roce činnosti tohoto Střediska, kdy OFS obdržela zahraniční grant určený pro vypracování

projektu integratívnych štúdií transformačných procesů v České republice a pro zavedení jeho výsledků do praxe rozhodování našich poslanců. Díky tomuto grantu, získaného od celosvětově působícího Mezinárodního centra pro ekonomický růst v roce 1993, získala OFS postačující zázemí pro zahájení soustavnější výzkumné, ediční i konferenční činnosti.

Poměrně rychle, v průběhu několika měsíců, zorganizovalo Středisko Meziuniverzitního programu studií budoucnosti think tank zahrnující přes 80 odborníků z různých českých, slovenských a polských vysokých škol a z dalších akademických výzkumných pracovišť, zabývajících se výzkumem budoucnosti z různých pohledů a schopných fundovaně formulovat postoje k aktuálním politicko hospodářským, právním, bezpečnostním a k dalším obyvatelsky a občansky závažným problémům.

V roce 1994 se tak zásluhou OFS na monitorech našich poslanců pracujících ve výborech parlamentu objevila vývěska napomáhající jim korektněji koncipovat rozhodnutí tím, že jim přinesla komplexnější a dlouhodobější pohledy na problémy, o kterých byli povinni rozhodovat v rámci jejich pracovního ročního kalendáře.

Mezi těmi, kdo tento strategicky významný a futurologickou metodologií vedený projekt napomáhali odborně rozvíjet, nalezneme ekonoma Milana Sojku, pedagoga Vlastimila Pařízka, sociologa Martina Potůčka, ekonomku Juditu Štouračovou, regionalistu Jiřího Patočku, právníka a politologa Miloslava Hada a další specializované a futurologicky erudované odborníky a rovněž vedoucí pracovníky Parlamentního institutu, Knihovny Parlamentu ČR a vedoucí parlamentních výborů. OFS tak položila základy strategického informačního systému s poradenskou a konzultační funkcí pro členy zastupitelských sborů a dosáhla tím i prvního mezinárodního uznání, a to od sponzorující instituce. Péči o tento elektronicky fungující a znalostně i finančně náročný poradenský informační systém předala OFS v r. 1997 do rukou Parlamentního institutu ČR.

Integrativní studia ve formě několikadenních setkání odborníků k aktuálním a dlouhodoběji působícím rozhodovacím problémům souvisejícím s veřejně politickými zájmy počala OFS od r. 1993 organizovat i na dalších vysokých školách a akademických pracovištích v Čechách, na Moravě i na Slovensku. Setkání formou několikadenního Studia k vybranému aktuálnímu problému teorie i praxe měla ohlas jednak proto, že účastníci Studií měli možnost seznámit se s názory jiných odborníků na obsah pocítovaného politického problému a mohli snáze vzájemně koordinovat své výzkumné úsilí, jednak proto, že docházelo k výměně názorů mezi praktiky a teoretiky ve smyslu výměny zkušeností těch, kdo obsah problému rozpoznávají, a těch, kdo problém řeší v praxi, takže obě tyto strany si odnášely inspiraci pro budoucí zaměření své odborné práce. Zásluhu o kvalitu přípravy a realizace těchto Studií MPSB na moravských vysokých školách nesou zejména místopředseda OFS Igor Babič, vysokoškolský učitel a výzkumný pracovník, a Věra Tomandlová, vedoucí knihovny a dokumentace Střediska MPSB, která Studia organizačně zabezpečovala a propagovala jejich ideu. Tato Studia pokračují dodnes, a to shodou okolností doslova, i když v pozměněné formě.

Péče o metodologii futurologických studií a o výuku futurologicky erudovaných odborníků na českých vysokých školách náleží mezi dlouhodobější aktivity OFS. V uplynulých dvaceti letech vznikaly v zahraničí i u nás vysokoškolsky kultivované výklady futurologické problematiky, umožňující racionálně vedenou přípravu futurologicky uvažujících odborníků. Tím se otevírá i cesta k budování osvěty směřující k objasňování možností, které lze pro předvídaté uvažování v praxi využívat. OFS přispěla k tomu, že na Vysoké škole ekonomické byl od roku 1992 zaveden povinný kurz základů futurologické metodologie, jehož součástí byla praktická cvičení posluchačů. Kolekce obsahující několik tisíc jejich prací orientovaných na futurologickou analýzu aktuálních hospodářsko a sociálně politických problémů obohatila koncem devadesátých let knihovnu OFS o rozsáhlou datovou základnu uzpůsobenou pro předvídaté rozhodování v řadě odborných oblastí společenské praxe. Podobné kurzy vznikaly přispěním členů OFS na brněnských, ostravských a dalších vysokých školách v českých zemích.

Konec minulého století a tisíciletí přinesl i přelom v praktické činnosti OFS. Na jedné straně byl její předseda přizván v roce 1999 do Rady předsednictva vlády, zabývajících se dlouhodobější strategií vládního rozhodování o rozvoji naší republiky, nadějně pokračovala spolupráce s Futurologickou společností na Slovensku pořádáním společných rozprav a v rámci Meziuniverzitního

programu studií budoucnosti započalo její předsednictvo uvažovat i o přípravě mezinárodního futurologicky orientovaného projektu integrovaných studií národních hospodářství těch evropských zemí, které jsou propojeny společnými Parlamentními informačními systémy. Na druhé straně však nedostatek finančních zdrojů přispěl v r. 1998 k ukončení činnosti Střediska MPSB jako společné instituce OFS a VŠE. OFS tak ztratila zdroj prostředků potřebných pro udržení již rozvětvené výzkumné, ediční, konferenční a pedagogické činnosti v české veřejnosti a jejímu předsednictvu se nepodařilo získat nové sponzory. Tím došlo k postupnému omezování jejích aktivit.

Po roce 2000, kdy bylo založeno Centrum sociálních a ekonomických strategií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, nalezla OFS v této instituci významnou odbornou podporu umožňující jí, byť v omezenější míře, pokračovat v plnění jejího poslání konferenční aktivitou. Také Vysoká škola ekonomická podporuje dnešní činnost OFS tím, že jí poskytuje prostor pro pořádání futurologických rozprav a konferencí a, což je velmi významné, umožňuje umístit její sídlo na zdejší akademickou půdu na její Národohospodářské fakultě.

Dvacetiletý vývoj činnosti OFS je možné hodnotit i jako zvláštní osud jedné z mnoha občanských iniciativ zaměřených na vzdělávání a osvětu u nás pro listopadové revoluci. Po fázi nadšení a vzepětí sil jejích členů nastává období hledání takových forem jejích činností, které musí odpovídat novým podmínkám, v nichž členové společenství právě žijí a prožívají nové civilizační výzvy. Co tedy dnes po dvacetiletých zkušenostech můžeme přát naší OFS jiného, než aby dokázala tyto formy své činnosti včas nalézat a udržovat a rozvíjet je v kontextu svého poslání? Jestliže není pochyb o tom, že poslání OFS je v souladu s obyvatelskými potřebami vyrovnávat se s obsahy nových lokálně i celosvětově působících rozhodovacích nejistot, pak i v budoucnu bude její vedení stát před povinností nalézat a udržovat komunikaci s těmi institucemi a osobnostmi, které jednak metodologii moderních futurologických studií kultivují a osvětově šíří ve společenské praxi domácí i zahraniční, jednak s těmi obyvatelskými a občanskými organizacemi, které z titulu svých poslání participují na politicky angažovaném rozhodování v našem státě a mají zájem na likvidaci či zmenšování rozsahu zde uskutečňovaných rozhodovacích hazardů.

Na závěr mi dovolu, abych jako dlouholetý předseda poděkoval těm, kteří se o vznik a činnost Občanské futurologické společnosti zasloužili a obětavě vykonávali veškeré nutné činnosti, z nichž mnohé i profesně organizovaným společenstvím činí nemalé potíže. Schopnost členů zajímat se o obsah poslání OFS a o způsoby jeho uskutečňování, reprezentovala vždy hlavní zdroj její síly i úspěchů jako společenské instituce a je tomu tak i dnes. Proto zasloužilým členům v roce dvacátého výročí založení OFS se rozhodlo její předsednictvo udělit čestná uznání, a to i těm, kteří již mezi námi nejsou. Ti, kdo kultivují futurologický přístup k rozhodování a jednání a budou tak činit i nadále ve prospěch obyvatelského soužití i soužití s přírodou naší planety Země, si zaslouží úctu a naše přání úspěchu v jejich osobním i občanském životě.

V Praze, dne 10. 12. 2010

František Petrášek v.r., předseda OFS

...

Príloha č.2

FRANTIŠEK PETRÁŠEK: O NAŠÍ SPOLEČNOSTI

Název Občanská futurologická společnost byl přijat zástupci neoficiálně působícího občanského hnutí v listopadu 1989. Ve věži Novotného lávky v Praze narýsovali základy poslání a statut naší organizace jako veřejně působícího fóra těch, kdo se zajímají o budoucí osud naší civilizace a chtějí přispět svou činností k likvidaci či ku zmírnění rozhodovacích rizik spojených s přípravou a vykonáváním veřejných rozhodnutí. Zakladatelé tvořili profesionálně nesourodou skupinu, ale všichni měli určité zkušenosti získané při prosazování tohoto zájmu v totalitně řízeném státě a do určité míry byli i seznámeni se světovou situací futurologického nutí, takže byli i plni radostného očekávání, že demokratický režim jim otevře možnost vybudovat projekty, jejichž realizace napomůže plnit zmíněné poslání. Přesnější představy o jeho realizaci zprvu neměli, avšak na základě nezdařených pokusů z

konce šedesátých let o ustavení demokratičtějších forem vládnutí v tehdejších socialistických zemích usoudili, že racionální ovlivňování civilizačního procesu prostřednictvím zkušenostně založených představ o budoucí skutečnosti je dílem vysoce kolektivním, které klade nároky na učení a zažívání toho světa, v němž obyvatel právě rozhoduje.

Projekty, kterými Občanská futurologická společnost počala podporovat učící aktivity obyvatel po svém založení v devadesátých letech, se metodologicky opíraly o aktivity výzkumníků a učitelů vysokých škol, a to i zahraničních, a jejich výstupy směřovaly k řešení široce obywatelsky pocíťovaných a analyticky dostatečně zdokumentovaných ohroženíplynoucích pro každého obyvatele z jeho pobytu v přírodě i z jeho účasti v civilizačním procesu samotném. Byly to mezinárodní konference, klubová studia organizovaná najednotlivých vysokých školách za účelem podrobnějšího rozpoznání příčin rozhodovacích rizik při veřejně angažovaném rozhodování, překlady a vydávání periodických zpráv osvětovém futurologickém hnutí a jeho úspěších i neúspěších i pravidelné rozpravy k aktuálním politickým problémům, v nichž účastníci usilovali o přeměnu neřešitelných na řešitelné problémy a s tím spojené změny ve způsobu stavění otázek pro politickou praxi. Dnes se může zdát, že poslání, které je zakotveno ve statutu Občanské futurologické společnosti, je příliš náročné a politicky naivní. Tím spíše, že Občanská futurologická společnost nezavazuje členy k činnosti, jejichž prostřednictvím by získávala prostředky pro realizaci započatých projektů. Naopak, usiluje o to, aby nastartované projekty byly předány profesionálně zdatným institucím, které je mohou rozvíjet z vlastních prostředků a ve vlastních zájmech. Takto byl například v r. 1995 úspěšně předán Parlamentu ČR projekt informační podpory strategického rozhodování členů zastupitelských sborů a jeho další odborný osud svěřen Parlamentnímu institutu formou stálé vývěsky v elektronické síti, která byla dána k dispozici členům parlamentních výborů pro potřeby jejich učení.

V roce svého založení byla naše společnost jediná, která se organizovala jako občanské hnutí a pokud je známo, přidala se k této formě zájmu o budoucnost něco později i analogická společnost ve Finsku, kde ovšem státem podporované futurologické iniciativy existovaly již dříve v tamním výzkumném i vzdělávacím systému. Začátky naší aktivity byly založeny na dobrovolné a nezištně odváděné práci členů a byly opravdu radostné. Přestože řada zakládajících členů odešla v prvních letech po sametové revoluci do politické, státnické a manažerské praxe, kde někteří působí úspěšně dodnes, vzpomínají na tyto začátky v dobrém.

Občanské futurologické společnosti se podařilo navázat kontakt se vzdělávací praxí v nově utvářeném demokratickém státě a na několika univerzitách najít členy i podporu pro nejnужnější konferenční, knihovnické a informační služby a pro svůj sekretariát. V letech 1991-1997 bylo zahájeno několik rozsáhlých vzdělávacích projektů, realizovaných po roce 1993 ve vzájemně kooperujících futurologických společenstvích, totiž českém a slovenském.

V roce 1991 bylo na Vysoké škole ekonomické v Praze založeno Středisko meziuniverzitního programu studií budoucnosti, které po dobu svého působení do r. 1997 pečovalo o kultivaci futurologického myšlení učením a výzkumem na vysokých školách. Koordinovalo několik projektů, které členové Občanské futurologické společnosti podporovali, a vytvářelo soustavnou celorepublikovou informační síť, ve které mohli zájemci o předvídaté rozhodování a jednání nalézt své uplatnění jak při podpoře používání vhodných metod myšlení při představování si budoucnosti v různých oblastech odborné praxe, tak podporou studií významu představ o budoucí skutečnosti pro utváření života jednotlivců a jejich společenství ze světové futurologické literatury a ze zkušeností členů dnes již celosvětového futurologického hnutí.

V současnosti pořádá Občanská futurologická společnost tématické rozpravy a od roku 1991 každé dva roky futurologická kolokvia formou tří denního setkání našich a zahraničních futurologů, politiků a státníků pod názvem Koncipování budoucnosti v Evropě. Jsou zajímavá tím, že přinášejí výměnu zkušeností a pohledů na budoucnost mezi různě specializovanými a geopoliticky odlišně angažovanými účastníky. Svědčí o tom i sborníky, které jsou k nahlédnutí i na jejich webových stránkách. Chcete-li vstoupit do našeho hnutí, budete jistě vítáni a můžete zažít chvíle neobyčejného mezilidského porozumění, které přináší společný zájem o budoucnost, byť její obsah je každým poněkud odlišně vnímán i vysvětlován. Vítání jsou zejména ti, kdo ovládají zkušenostmi podložené zobrazování proměn obsahu rozhodovacích situací v jejich odborné praxi a chtějí na těchto obrazech či

modelech ukázat a předvést důsledky předvídatelného činepředvídatelného jednání. Občanská futurologická společnost jim napomůže a bude podporovat mezioborové rozpravy a konference, které směřují k mezilidskému předávání a sdílení těchto obrazů a tím napomáhá účastníkům takovýchto intenzivních setkání k vytváření vícehlediskového pohledu na utváření budoucnosti nutného pro strategické myšlení a na něm založeného rozhodování, a to nejen ve vědeckovýzkumné, ale i v technické, manažerské a dnes stále rozsáhlejší i v praxi politické. Ti, kdo chtějí podporovat veřejné iniciativy Občanské futurologické společnosti namířené navzdělávání a mezilidsky tolerantnější způsoby myšlení při rozhodování obyvatel, ačkoli saminemají odbornou futurologickou průpravu, mohou svými dary podpořit a urychlit prosazování těchto iniciativ.

Předsednictvo naší neziskové společnosti jim může zabezpečit propagaci poslání jejich institucí mezi domácí i zahraniční futurologickou veřejností a napomoci poukázat na jeho strategické hodnoty pro občanské soužití. Věřím, že v roce 2013 dojde, podobně jako ve všech průmyslově civilizovaných společnostech, i v naší vlasti k rychlému oživení zájmu o kvalitu představ o budoucí skutečnosti a k jejich praktickému uplatňování zejména v souvislosti s rychlými a celosvětově probíhajícími proměnami společenské praxe technické, správní i ideologické. Rozhodovací rizika a rozhodovací nejistoty v těchto podmínkách již nemohou být řešeny klasickými formami učení založeného výhradně na imitacích historicky osvědčených vzorů rozhodování jednání obyvatel. Futurologické hnutí v této souvislosti chce plnit funkci iniciátora nových forem učení, založeného na vzájemné informační výměně mezi odbornými znalci a těmi, kdo spolurozhodují na veřejných politických scénách, a na nových praktikách výchovy těch, kdo se zde spolupodílejí na hájení občanských zájmů. Zajímejte se tedy o budoucnost a poďtehledat inspirace pro svou budoucí činnost s námi!

Praha, 19. 1. 2013, František Petrášek

...

Príloha č.3

FRANTIŠEK PETRÁŠEK: LIST OFS PREZIDENTOVI ČESKEJ REPUBLIKY MILOŠOVI ZEMANOVI

adresa sídla: VŠE v Praze
Národohospodářská fakulta
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3

Vážený pane prezidente,

my, členové Občanské futurologické společnosti, kterou jste ideově založil a organizačně spoluzakládal po sametové revoluci, se s radostí připojujeme k těm, kdo Vám blahopřejí ke zvolení do funkce hlavy našeho státu. Přejeme Vám, abyste v této společensky zodpovědné funkci našel prostor pro uplatnění myšlenek, za které jste bojoval při svém úsilí o rozvážné a prozíravé myšlení a o strategicky dostatečně dlouhodobě založené rozhodování, když jste prosazoval futurologický přístup k řešení občanských problémů na veřejných politických scénách v období totalitního režimu, za což jste byl osobně pronásledován.

Jsme v rámci svých dnešních zkušeností a možností připraveni podpořit Vás v tomto Vašem celoživotním úsilí a přispět skromnou měrou k řešení rozhodovacích problémů, které Vás při výkonu Vašich státnických funkcí čekají. V uplynulých dvaceti letech jsme společně s kolegy ze Slovenska a Polska založili a uskutečnili několik projektů na podporu představitelů politicky angažovaných

osobností o možných dôsledcích jejich veřejně závažných rozhodnutí. Naši členové se podíleli na uskutečňování těchto projektů na českých a moravských univerzitách, v Parlamentu ČR i v Radě předsednictva Vaší vlády při přípravě sociální a ekonomické strategie její politiky koncem devadesátých let.

Věříme, že budete ve své funkci úspěšným státníkem a chceme zůstat součástí Vašeho inspiračního zázemí. Budete-li potřebovat aktivní podporu svých dlouhodobých záměrů, jsme připraveni uskutečnit ji i tématickým zaměřením a vhodnou organizací letošního setkání mezinárodního futurologického kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě '13, které probíhá jako bienále již od roku 1991 a o jehož úspěšné založení jste se zasloužil.

Sdílíme s Vámi pocit zadostiučinění spojený s Vaším volebním vítězstvím

*František Petrášek, předseda, v.r.
jménem členů Občanské futurologické společnosti*

v Praze 31. ledna 2013

•••

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.